

Nr 115.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m., given Stockholms slott den 2 mars 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—14:o hemställt.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler vissa ärenden angående försäljning av kronoegendomar m. m., vilka ärenden synts böra föranleda framställning till riksdagen, samt anför följande.

1:o.

Ryckelsby 2ⁱ i Östergötlands län.

Domänstyrelsen (skr. 17/11 1950) hemställer, att kronoegendomen förra landsfiskalsbostället 1 mantal Ryckelsby 2ⁱ i förutvarande Ekeby socken, numera Boxholms köping, Östergötlands län, skall säljas till egendomens arrendator Elis Friberg.

Bihang till riksdagens protokoll 1951. 1 saml. Nr 115.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 15 kilometer från Mjölby och 7 kilometer från Strålsnäs järnvägsstation, är till den 14 mars 1951 utarrenderad mot en avgäld, som för arrendeåret 1950/51 utgår med 2 750 kronor. Efter försäljning av ett antal mindre områden uppgår arealen i två skiften till 84,5 hektar, därav 21,4 hektar tomt och åker, 22,3 hektar äng, 40,5 hektar avrösningsjord och 0,3 hektar impediment. Åkerjorden består delvis av mullhaltig lerjord, delvis av mullhaltig sandjord. Omkring $\frac{1}{3}$ av åkern är starkt bemängd med sten. En mindre del av åkern behöver täckdikas. Hävden är god.

Av byggnaderna är boningshuset renoverat år 1943 och i medelgott stånd. Övriga byggnader äro mindre goda. Ladugården behöver ombyggas. Den elektriska anläggningen tillhör arrendatorn. Elektriska ledningar, tillhörande Motala ströms kraftaktiebolag och Ryckelsby elektriska distributionsförening u. p. a., äro framdragna över ägorna.

Till egendomen hör andel dels i Göstrings häradsallmanning med en årlig utdelning under de senaste åren av omkring 250 kronor, dels ock med $\frac{5}{11}$ i byallmanningen Ryckelsby såg och kvarn, som åsatts ett taxeringsvärde av 33 700 kronor. Utdelningen från byallmanningen uppgår till omkring 350 kronor per år.

Egendomens taxeringsvärde utgör 41 200 kronor, därav 34 000 kronor jordbruksvärde och 7 200 kronor skogsvärde.

Ägaren av en angränsande bostadsfastighet, byggmästaren *Hugo Ejderstad*, har anhållit, att av egendomen få inköpa en tomt om cirka 2 500 kvadratmeter för att användas till en början såsom upplagsplats och senare för bebyggelse.

Uppskattningsnämnden, som icke funnit skäl tillstyrka Ejderstads framställning, har uppskattat saluvärdet å inägorna till 44 000 kronor — vari värdet av andelarna i by- och häradsallmanningarna ingår med 14 000 kronor — samt meddelat, att saluvärdet å skogen och skogsmarken enligt en av domänstyrelsens skogstekniska byrå fastställd värdering utgör 56 000 kronor. Nämnden har vidare framhållit, att något skäl att behålla egendomen i kronans ägo icke ansetts föreligga. Då arrendatorn brukat egendomen sedan 1940 och väl hävdat densamma, har nämnden tillstyrkt hembuds rätt för denne vid försäljningen.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* ha lämnat försäljningsförslaget utan erinran.

Domänintendenten har framhållit, att jordbruket på egendomen är så svagt att egendomen icke kan avstå någon jord. *Lantbruksnämnden* har instämt häri.

Domänstyrelsen har tillstyrkt, att egendomen säljes till arrendatorn *Friberg* för (44 000 + 56 000 =) 100 000 kronor. Vid försäljningen böra enligt styrelsens mening föreskrivas följande villkor:

Egendomen överlåtes i befintligt skick med tillträde å dag, som domänstyrelsen bestämmer. Endast domänverket tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningen. Samtliga på arrendekontraktet grundade rättsanspråk mellan kronan och arrendatorn — dock med undantag för eventuellt oguldena arrendeavgälder och skatter — skola anses vara reglerade genom försäljningen.

Det skall åligga Friberg såsom ägare av egendomen att gentemot vattenfallsstyrelsen såsom ägare av strömfallsfastigheten Ekenäs 2^a i Vinnerstads socken lämna medgivanden och ikläda sig förpliktelser av följande innehåll. Vattenfallsstyrelsen skall äga rätt att kostnadsfritt för all framtid hava en elektrisk ledning framdragen över egendomen. Mot att styrelsen ersätter skada som därav må uppkomma äger styrelsen att borttaga för ledningen hinderliga träd och buskar. Dessa skola sedan såsom tillhöriga markägaren tillvaratagas av denne. Vattenfallsstyrelsens personal skall äga obehindrat tillträde till egendomen för ledningens tillsyn, underhåll och reparation. Till säkerhet för nämnda rättigheter må inteckning meddelas i egendomen. Intill dess sådan inteckning meddelats skall ägaren av egendomen vara skyldig att vid överlåtelse av densamma eller del därav göra förbehåll om rättigheternas bestånd och förbinda ny ägare att vid överlåtelse göra enahanda förbehåll.

Innehavare av övriga över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehållas rätt att behålla och nyttja ledningarna utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

I övrigt skola bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Arrendatorn Friberg har förklarat sig önska inköpa egendomen till det uppskattade saluvärdet.

Departementschefen.

Jag biträder försäljningsförslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen Ryckelsby 2^a i Boxholms köping, Östergötlands län, må säljas till egendomens arrendator Elis Friberg för en köpeskilling av 100 000 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

2:o.

Melby 1^a i Östergötlands län.

Domänstyrelsen (skr. 26/1 1951) hemställer, att kronoegendomen förra kompanichefsbostället 1 mantal Melby 1^a i Finspångs köping, Östergötlands län, skall säljas till egendomens arrendator O. Melvinger. Rörande egendomens beskaffenhet m. m. inhämtas följande.

Egendomen är belägen 13 km från Finspångs järnvägsstation och 20 km från Norrköping. Den är till den 14 mars 1952 utarrenderad mot en årlig avgäld av 1 400 kronor. Arealen uppgår till 87,9 hektar, därav 38 hektar åker och tomt, 6,8 hektar äng och betesmark, 41,8 hektar skogsmark och 1,3 hektar impediment. Till egendomen hör härjämte ett år 1944 avstyckat skogsmarksområde om 37,5 hektar (Melby 1°). Åkern utgöres till hälften av sandblandad lera och i övrigt av mullhaltig lera och någon mulljord. Nästan all

åker behöver täckdikas. Hävden är god. Egendomen sambrukas sedan 1890-talet med fastigheten Melby 2¹, som tillhör arrendatorn och innehåller 18 hektar åker samt 65 hektar skogs- och hagmark.

Byggnadsbeståndet är mycket dåligt. Boningshuset är utdömt av hälsovårdsnämnden. Loge saknas. Ladugården saknar mjölktrum. Vissa mindre anläggningar tillhöra arrendatorn. Egendomen är elektrifierad på kronans bekostnad. Elektriska ledningar, tillhörande vattenfallsstyrelsen och Risinge östra elektriska distributionsförening, äro framdragna över ägorna.

Till egendomen hör fiskerätt i sjöarna Glan och Risten. Egendomen har del i »Melby dikningsföretag år 1949». Kostnaderna för företaget uppgå för egendomen till 12 513 kronor 14 öre och ha erlagts av arrendatorn. Å egendomen belöpande andel i statsbidrag för företaget beräknas uppgå till omkring 4 000 kronor.

Taxeringsvärdet å egendomen inklustive Melby 1° är 58 500 kronor, därav 42 100 kronor jordbruksvärde och 16 400 kronor skogsvärde.

Å egendomen finnes en lägenhet, benämnd Hultsberg, som av arrendatorn upplåtits till K. A. Anderssons dödsbodelägare mot en avgift av 15 kronor per år. Lägenheten innehåller 0,08 hektar och motsvaras av ägofiguren nr 23 å en i ärendet företedd, av distriktslantmätaren E. Christoffersson år 1922 över egendomen upprättad karta. Å lägenheten befintliga byggnader tillhöra dödsbodelägarna. Dessa ha anhållit att få inköpa lägenheten.

Uppskattningsnämnden har förslagit försäljning av egendomen och därvid framhållit, att kostnaderna för istandsättning av densamma jämte erforderlig torrläggning beräknats till cirka 70 000 kronor, därest egendomen sambrukas med Melby 2¹, och cirka 100 000 kronor, därest egendomen skall drivas som självständigt jordbruk. Saluvärdet har uppskattats till 101 000 kronor, därav 70 000 kronor för skogsmark och skog. Nämnden har med hänsyn till byggnadskostnaderna ansett, att egendomen bör säljas till arrendatorn för 80 000 kronor under förutsättning bl. a., att kronan svarar för egendomens andel i kostnaderna för dikningsföretaget med rätt för domänstyrelsen att uppbära det å egendomen belöpande statsbidraget för företaget. Nämnden har upplyst, att egendomen sedan 1947 brukats av Melvinger, som väl hävdat densamma, samt dessförinnan av hans morfar och dennes släkt sedan 1890-talet.

Lägenheten Hultsberg bör enligt nämndens mening med hänsyn till beskaffenheten av boningshuset och tomtens läge mellan de båda sambrukade egendomarna icke säljas till Anderssons dödsbodelägare. Dessa böra i stället förbehållas rätt att innehava lägenheten mot skälig ersättning.

Vederbörande *jägmästare* har ifrågasatt om ej fiskerätten i sjön Risten bör undantagas vid försäljningen, enär sjön ligger avlägset från den till försäljning föreslagna gården men i direkt anslutning till domänverkets övriga markinnehav. *Överjägmästaren* har ansett, att nämnda fiskerätt icke bör medfölja vid försäljningen, men i övrigt lämnat uppskattningsförslaget utan erinran.

Lantbruksnämnden har uttalat, att egendomen synes vara av lämplig storlek, att någon jord icke bör avskiljas från densamma, samt att, ehuru

arrendatorn redan är ägare av jordbruksfastighet, stora förutsättningar synas föreligga för bifall till ansökan av arrendatorn om tillstånd att förvärva egendomen.

Arrendatorn Melvinger har meddelat, att han är villig förvärva egendomen för den köpeskillning, som uppskattningsnämnden föreslagit.

Domänstyrelsen har icke funnit något att erinra mot försäljningsförslaget. Någon möjlighet för kronan att, såsom jägmästaren och överjägmästaren föreslagit, från försäljningen undantaga fiskerätten i sjön Risten anser styrelsen icke föreligga. Vid försäljningen böra enligt styrelsens mening föreskrivas i tillämpliga delar enahanda villkor, som under punkt 1 föreslagits för försäljning av kronoegendomen Ryckelsby 2¹, samt därutöver följande.

Kronan har att svara för egendomens andel i kostnaderna för *Melby dikningsföretag* år 1949 med rätt för domänstyrelsen att uppbära egendomens andel i det statsbidrag, som kan komma att beviljas företaget, ävensom å egendomen belöpande jordersättning.

Det skall åligga *Melvinger* såsom ägare av egendomen att gentemot vattenfallsstyrelsen såsom ägare av strömfallsfastigheten *Ekenäs 2²* i Vinnerstads socken lämna medgivanden samt ikläda sig förpliktelser av följande innehåll. Vattenfallsstyrelsen skall äga att kostnadsfritt för all framtid hava en elektrisk ledning framdragen över egendomen. Mot att styrelsen ersätter skada, som därav må uppkomma, äger styrelsen borttaga för ledningen hinderliga och för dess säkerhet farliga träd och buskar; dessa skola sedan som tillhörande markägaren tillvaratagas av denne. Vattenfallsstyrelsens personal skall äga obehindrat tillträde till egendomen för ledningens tillsyn, underhåll och reparation. Till säkerhet för nämnda rättigheter må inteckning meddelas i egendomen. Intill dess sådan inteckning meddelats, skall ägaren av egendomen vara skyldig att vid överlåtelse av densamma eller del därav göra förbehåll om rättigheternas bestånd och förbinda ny ägare att vid överlåtelse göra enahanda förbehåll.

K. A. Anderssons dödsbodelägare förbehållas rätt att innehava den å egendomen belägna lägenheten *Hultsberg* mot erläggande av skälig avgäld till köparen.

Departementschefen.

Även jag biträder försäljningsförslaget och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen *Melby 1¹* i Finspångs köping, Östergötlands län, må säljas till egendomens arrendator *O. Melvinger* för en köpeskillning av 80 000 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

3:o.

Källstorps Södergård i Kalmar län.

Förre ägaren av jordbruksfastigheten Källstorps Södergård i Ljungby och Dörby socknar, Kalmar län, *Efraim Ohlsson* anhåller hos Kungl. Maj:t (skr. 8/3 1950) att få återköpa fastigheten. Den förvärvades av statsverket år 1948 för att eventuellt utbyggas till försöksgård på jordbrukets och trädgårdsodlingens område. Rörande förvärvet må här erinras om följande.

Genom beslut den 6 juli 1945 uppdrog Kungl. Maj:t åt styrelsen för lantbrukshögskolan att i samarbete med statens trädgårdsförsök och representanter för Kalmar läns södra hushållningssällskap verkställa utredning om anordnande inom södra Kalmar län av försöksverksamhet på jordbrukets och trädgårdsodlingens område. Sedan på uppdrag av högskolestyrelsen en särskild kommitté verkställt utredningen, överlämnade styrelsen med skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 januari 1947 en av de kommitterade uppräntad promemoria samt förklarade sig tillstyrka ett i promemorian framlagt förslag om inköp av Källstorps Södergård ävensom ett där intaget program för gårdens utbyggande till försöksgård.

I promemorian uttalades, att arten av arbetsuppgifterna för försöksverksamheten inom sydöstra kustbygden samt den omfattning, som försöksverksamheten kunde beräknas få, motiverade att en särskild försöksgård inrättades inom södra Kalmar län, vilken samtidigt skulle användas som trädgårdsförsöksstation. Vidare framhölls, att det visat sig svårt att till skäligt pris förvärva en till försöksgård i alla avseenden lämplig gård. På grundval av en undersökning, som företagits av länets hushållningssällskap innan de kommitterade upptagit sitt arbete, hade hushållningssällskapet föreslagit tre gårdar såsom lämpliga för ändamålet. Av de föreslagna gårdarna hade de kommitterade funnit Källstorps Södergård vara den lämpligaste. På denna egendom funnes visserligen icke alla de för södra Kalmar län typiska jordarterna representerade, och försöksverksamheten på gården måste därför kompletteras med verksamhet å försöksfält i trakten, men någon för ändamålet lämpligare gård kunde säkerligen icke för det dåvarande uppbringas.

Beträffande Källstorps Södergård lämnades i promemorian bland annat följande uppgifter.

Gården, som bestode av jordregisterfastigheterna Källstorps 1⁶—1¹⁰, 1¹⁴, 1¹⁶, 1¹⁷, 4¹² och 4¹⁴ i Ljungby socken och Värlemåla 1¹ i Dörby socken och tillhörde lantbrukaren *Efraim Ohlsson*, vore belägen omkring 15 km väster om Kalmar och 2,1 km från Trekantens järnvägsstation. Totalarealen uppginge till omkring 228,9 hektar, därav 71,8 hektar tomt och åker samt 157,1 hektar annan mark. Taxeringsvärdet vore från år 1945 125 400 kronor, därav jordbruksvärde 98 500 kronor, skogsvärde 22 900 kronor samt värde av annan mark 4 000 kronor. På gården funnes mangårdsbyggnad, uppförd år 1936 och innehållande 7 rum, 2 hallar, kök och badrum, en äldre mangårdsbyggnad, en tvåfamiljs lantarbetarbostad, en enfamiljs lantarbetarbostad, ladugård, häststall, magasin och vagnbod, loge och vagnbod, mindre

loge, svinstall samt ekonomihus till lantarbetarbostäder ävensom, på ett avstånd av omkring 3 km från mangårdsbyggnaden, ett bostadshus jämte djurstall och loge. Byggnaderna vore huvudsakligen i gott skick. Mangårdsbyggnaden vore försedd med centralvärmeledning, vatten och avloppsledning, motorpump och vattencistern. Till övriga bostadshus hörde dricksvattenbrunnar. Elektriskt ljus finnes i lantarbetarbostaden för två familjer.

Vad jordförhållandena anginge vore endast ett färre antal jordarter typer representerade. Jorden vore i stort sett likartad, vilket vore en nackdel vid användning för jordbruksförsök. Grovmon (syrsand) dominerade med stora, plana och tillräckligt jämna fält för försök. Även någon torvjord finnes, och torvjordsarealen torde kunna utökas genom nyodling. Åkerjordarna vore i stort sett inga brännsandsjordar. Under torrår bleve dock skörden utan konstgjord bevattning avsevärt nedsatt. Matjordens multhalt motsvarande i stort sett det normala vad beträffar matjorden inom länet.

Köpeskillingen för gården utgjorde 235 000 kronor, vari inräknats till 5 000 kronor uppskattade kostnader för gårdens elektrifiering. Säljaren hade att vid tillträdet tillhandahålla minst 15 000 kilogram halm, 10 000 kilogram hö och 5 000 kilogram havre. Kommitterade hade visserligen funnit köpeskillingsbeloppet vara högt men likväl ansett det böra godkännas med hänsyn till att några mer omfattande ny- eller ombyggnader icke syntes erforderliga. Preliminärt köpeavtal på angivna villkor hade träffats med ägaren. Enligt dessa skulle fastigheten säljas i befintligt skick samt tillträdas den 14 mars 1948.

Sedan yttranden i ärendet inhämtats från vederbörande myndigheter, anmäldes ärendet för Kungl. Maj:t den 21 februari 1947, därvid dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anförde bland annat följande.

I betraktande av att den pågående utredningen rörande försöksverksamheten icke är avslutad anser jag mig för närvarande icke vilja taga ståndpunkt till spörsmålet huruvida en försöksgård bör inrättas i ifrågavarande del av landet. Emellertid föreligga såsom framgår av utredningen svårigheter att finna en för ändamålet lämplig gård. Enligt vad jag inhämtat är den nuvarande innehavaren av gården icke villig att efter den 14 mars 1948 vidbliva det preliminära köpeavtalet. Det för gården begärda priset synes skäligt. Med hänsyn till nu berörda förhållanden och då gården torde lämpa sig som försöksgård, vill jag emellertid icke motsätta mig, att medel nu äskas av riksdagen för inköp av densamma. Skulle det visa sig att en försöksgård icke skulle anses böra komma till stånd i denna del av landet, torde gården kunna disponeras för annat ändamål eller ock försäljas. Det för förvärvet erforderliga beloppet 235 000 kronor torde böra äskas å kapitalbudgeten för budgetåret 1947/48 under rubriken Statens affärsverksfonder: Domänverket. Gården synes tills vidare kunna omhänderhavas efter Kungl. Maj:ts bestämmande.

Kungl. Maj:ts till riksdagen avlåtna proposition i ämnet (nr 90) avfattades i enlighet med föredragandens förslag och bifölls av riksdagen (skr. nr 324).

Jag vill erinra, att 1949 års försöksgårdskommitté numera slutfört sitt utredningsuppdrag. I sitt belänkande den 20 december 1949 har kommittén behandlat bland annat frågan om det statliga försöksgårdssystemets lämpliga omfattning. I fråga om inrättandet av en försöksgård inom sydöstra

försöksdistriktet — omfattande Kronobergs, Jönköpings, Kalmar, Östergötlands och Gotlands län — har kommittén som sin mening uttalat, att behovet av en försöksgård därstädes är betydande. Kommittén anför vidare.

Försöksgården bör placeras så, att den med stöd av angränsande försöksgårdar, Ugerup i Kristianstads län, Flahult i Jönköpings län samt de föreslagna försöksgårdarna i Östergötlands län och å Gotland, på bästa sätt täcker områdets behov. Det förefaller kommittén, som om gårdens lämpligaste läge vore inom sydöstra delarna av landet å urbergsmoränen. Detta mycket stora område, som omfattar nästan hela Småland samt sträcker sig in i alla angränsande landskap, saknar f. n. försöksgård på fastmarksjord. Emellertid har kommittén icke varit i tillfälle att utföra tillräckligt grundliga detaljundersökningar för att definitivt kunna föreslå lämplig plats för gården. Denna fråga torde böra göras till föremål för en särskild detaljutredning.

Kommittén, som besökt Källstorps Södergård, är icke övertygad om, att gården kommer att bli representativ för detta mycket stora område, som ovan nämnts, vare sig beträffande jordart eller klimat. Även oavsett dessa förhållanden ställer sig kommittén tveksam beträffande inrättandet av Källstorps Södergård till försöksgård. Gårdens jord förefaller nämligen alltför ojämn för att försöksverksamhet i större omfattning skall med framgång kunna bedrivas. Kommittén vill även framhålla, att kostnaderna för gårdens utbyggnad till försöksgård torde bli betydande och väsentligt komma att överstiga det belopp, som beräknats. Sammanfattningsvis får kommittén anföra, att den anser en närmare detaljutredning påkallad av försöksgårdsfrågan inom sydöstra försöksdistriktet och Blekinge län. I avvaktan på denna utrednings resultat bör Källstorps Södergård icke utbyggas till försöksgård.

I betänkandet har avhandlats jämväl frågan om turordningen mellan vissa av kommittén framförda förslag till upprustning och utbyggnad av försöksgårdarna. Först i ordningen bör enligt kommitténs uppfattning ställas en upprustning av de nuvarande försöksgårdarna i fråga om byggnader och grundförbättringar, så att dessa kunna fylla sitt ändamål och dritkostnaderna hållas nere. Först när denna upprustning genomförts bör försöksgårdssystemet utbyggas. Denna utbyggnad bör genomföras i viss ordning. Därvid bör försöksgården inom sydöstra försöksdistriktet komma till stånd som nummer 5 av 7 försöksgårdar.

Förre ägaren, numera arrendatorn av Källstorps Södergård *Efraim Ohlsson* erinrar i den av mig inledningsvis omförmälda skrivelsen om försöksgårdskommitténs förberörda uttalande att egendomen mindre väl lämpar sig som statlig försöksgård. Under hänvisning härtill anhåller han att få återköpa egendomen till det pris, för vilket han avyttrade den till statsverket, eller 235 000 kronor.

Lantbruksnämnden i Kalmar läns södra område har i yttrande den 15 augusti 1950 förklarat sig finna den erbjudna köpeskillingen skälig samt förordat godtagande av densamma. Sedan nämnden härefter av lantbruksstyrelsen anmodats verkställa värdering av egendomen för uppskattning av dess nuvarande saluvärde, har nämnden inkommit med dels promemoria rörande egendomens areal och ägoslagsfördelning m. m. samt bygg-

nadernas beskaffenhet, innefattande jämväl värdering, dels en av vederbörande länsjägmästare upprättad skogshushållningsplan jämte värdering.

I promemorian har beträffande inägojorden framräknats ett genomsnittligt värde av i runt tal för åker 2 100 kronor och för betesmark 600 kronor för hektar. Härtill kommer tomtvärde av 2 000 kronor. Jordbruksvärdet, inklusive byggnader, skulle med angivna beräkningsgrunder uppgå till 134 000 kronor. Enligt länsjägmästarens värdering utgör försäljningsvärdet av skogsmarken med växande skog 117 000 kronor. Egendomens nuvarande saluvärde skulle sålunda utgöra cirka 250 000 kronor.

Lantbruksnämnden håller på grundval av de angivna beräkningarna icke för uteslutet, att egendomen vid en öppen försäljning skulle kunna komma att betinga en köpeskilling av uppskattningsvis 250 000 kronor. Nämnden anför emellertid vidare. Uppmärksammas bör, att ladugården med undantag av inredningen är synnerligen bristfällig och att även övriga ekonomibyggnader förete skador, som under senare år blivit mera påfallande på grund av eftersatt allmänt underhåll. Därest arrendatorn Ohlsson skulle komma att få återköpa fastigheten, torde hans omkostnader för byggnadernas iståndsättande bli avsevärt större än om detta kunnat ske tidigare. Även om storleken av dessa merkostnader icke kan närmare angivas och vägas mot ett uppskattat antagbart saluvärde vid öppen försäljning, anser lantbruksnämnden med vidhållande av sitt tidigare yttrande övervägande skäl tala för, att staten icke vid en eventuell återförsäljning till arrendator Ohlsson bör betinga sig högre köpeskilling än 235 000 kronor.

Med förmälan att egendomen den 25 september 1950 besiktigats av t. f. byråchefen i styrelsen S. G. Berg anför *lantbruksstyrelsen* som anbefallts yttra sig över skäligheten av den av Ohlsson erbjudna köpeskillingen.

Det av lantbruksnämnden beräknade värdet å egendomen, 250 000 kronor, synes lantbruksstyrelsen skäligt med hänsyn till prisläget å liknande egendomar i öppna marknaden. Styrelsen vill emellertid instämma i lantbruksnämndens uttalande, att vissa skäl tala för att arrendatorn Ohlsson vid ett eventuellt återförvärv av egendomen bör erlægga allenast 235 000 kronor, d. v. s. den köpeskilling staten betalade vid fastighetens förvärvande år 1948. Härför talar bland annat, att statsverket icke nedlagt några kostnader för byggnadernas underhåll under dessa år men uppburit normal arrendeavgift för egendomen. Ekonomibyggnaderna och lantarbetarbostäderna ha försämrats under den tid staten varit ägare till egendomen och ladugården hotar att störta ihop på grund av förskjutningar i bjälklag och väggar. Dyrbara förstärkningsåtgärder äro härvidlag nödvändiga. Några dylika ha emellertid icke igångsatts beroende på att det varit oviss, huruvida gården skall användas för försöksgårdsändamål eller ej. Lantbruksstyrelsen kommer att under närmaste tiden upptaga frågan om vissa nödvändiga försvarsarbeten i fråga om byggnaderna, för den händelse en försäljning av egendomen nu icke kommer till stånd.

Departementschefen.

Såsom förut berörts har försöksgårdskommittén ställt sig tveksam beträffande lämpligheten att inrätta Källstorps Södergård som statlig försöksgård. Kommittén har härvid bland annat hänvisat till att egendomens jord är alltför ojämn för försöksverksamhet i större omfattning samt att egendomen icke komme att bli representativ för det stora sydöstra försöks-

distriktet. Av dessa skäl och med hänsyn till att ett iståndsättande av egendomens byggnadsbestånd kommer att draga stora kostnader finner jag det lämpligast, att egendomen avyttras. Då den förutvarande ägaren och nuvarande arrendatorn av egendomen, Efraim Ohlsson, hemställt att få köpa tillbaka egendomen, synes det rimligt, att denne i första hand skall få komma i fråga som köpare. Den av Ohlsson bjudna köpeskillingen, 235 000 kronor, motsvarar vad statsverket erlagt för fastigheten. Av skäl som de i ärendet hörda myndigheterna angivit anser jag anbudet böra godtagas. Försäljningsvillkoren i övrigt torde böra fastställas av Kungl. Maj:t, sedan riksdagen lämnat medgivande till försäljningen.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,
att jordregisterfastigheterna Källstorps 1°—1°, 1⁴, 1¹⁶, 1¹⁷,
4¹² och 4¹⁴ i Ljungby socken och Värlemåla 1¹ i Dörby socken, Kalmar län, må säljas till arrendatorn Efraim Ohlsson för en köpeskillning av 235 000 kronor samt på de villkor i övrigt, som Kungl. Maj:t bestämmer.

4:o.

Viarp 2¹ i Malmöhus län.

Domänstyrelsen (skr. 2/2 1951) hemställer, att kronoegendomen förra sergeantbostället $\frac{3}{8}$ mantal Viarp 2¹ i Härslövs socken, Malmöhus län, skall säljas till egendomens arrendator Anders Andersson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen är belägen 5 km från Vadensjö och 12 km från Landskrona. Den är till den 14 mars 1951 utarrenderad mot en årlig avgäld, som för arrendeåret 1950/51 utgår med 3 242 kronor 70 öre. Arealen uppgår i ett skifte till 27,2 hektar, därav 26,9 hektar tomt, trädgård och åker samt 0,3 hektar impediment. Åkern består till hälften av lermylla på lerbotten och i övrigt av dels svartmylla på sandbotten, dels grusmylla på grushaltig botten. Dräneringen är icke tillfredsställande. Hävden är mycket god.

Byggnaderna äro i stort sett goda och tillräckliga samt väl underhållna. Ett antal mindre byggnader och den elektriska anläggningen m. m. tillhöra arrendatorn. Elektriska ledningar, tillhörande Sydsvenska kraftaktiebolaget, äro framdragna över ägorna.

Taxeringsvärdet är 72 500 kronor jordbruksvärde.

Uppskattningsnämnden har föreslagit försäljning av egendomen. Saluvärdet har uppskattats till 107 700 kronor under förutsättning, att egendomen överlättes i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i gällande arrendekontrakt skall avlämnas av arrendatorn. Egendomen har värderats med hänsyn tagen till av arrendatorn utförda förbättringar. Vid försäljning till honom bör fördenskull enligt nämndens mening saluvärdet nedsättas med 3 900 kronor till 103 800 kronor. Enär egendomen brukats av arrendatorn sedan år 1918 och hävdats väl, har nämnden tillstyrkt hembuds rätt för honom vid försäljningen.

Lantbruksnämnden har icke haft något att erinra mot egendomens försäljning till arrendatorn.

Arrendatorn Andersson har förklarat sig villig erlægga den föreslagna köpeskillingen.

Domänstyrelsen har icke funnit anledning till erinran mot försäljningsförslaget. Enligt vad styrelsen meddelat har egendomen icke upptagits i förteckning över egendomar, som av särskilda skäl ansetts böra behållas i kronans ägo. Försäljningen bör enligt styrelsens mening ske under i tillämpliga delar enahanda villkor, som under punkt 1 angivits för försäljning av kronoegendomen Ryckelsby 2'.

Departementschefen.

Biträdande försäljningsförslaget hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen Viarp 2' i Härslövs socken, Malmöhus län, må säljas till egendomens arrendator Anders Andersson för en köpeskillning av 103 800 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

5:o.

Remmarlöv 2' i Malmöhus län.

Domänstyrelsen (skr. 1/9 1950) hemställer, att kronoegendomen förra häradsskrivarebostället $\frac{3}{8}$ mantal Remmarlöv 2' i Remmarlövs socken, Malmöhus län, skall säljas till egendomens arrendator Tage Sigvard Nilsson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 7 kilometer från Eslöv och 4 kilometer från Trollenäs järnvägsstation, är till den 14 mars 1952 utarrenderad mot en årlig avgäld av 2 750 kronor. Den innehåller i ett skifte 33,8 hektar, därav 33,2 hektar tomt, trädgård och åker, 0,1 hektar äng samt 0,5 hektar impediment. Åkerjorden består till största delen av god lermylla på lerbotten. Hävden är god. Till egendomen hör andel i Remmarlövs byallmänning.

Av byggnaderna är boningshuset gammalt och otidsenligt. Ekonomibyggnaden är av god samt övriga byggnader utom svinhuset av medelgod beskaffenhet. De äro väl underhållna. En del mindre byggnader samt brunn och hydroforanläggning tillhöra arrendatorn. Den fasta elektriska anläggningen äges av kronan. Elektrisk ledning, tillhörig Eslövs stad, är framdragen över egendomen.

Taxeringsvärdet är 86 800 kronor.

Uppskattningsnämnden har föreslagit försäljning av egendomen. Därvid har nämnden framhållit, att egendomen vid fortsatt utarrendering måste förses med nytt svinhus för en beräknad kostnad av 22 000 kronor, att boningshuset måste förbättras, eventuellt nybyggas, samt att övriga byggnader böra moderniseras. Nämnden har uppskattat saluvärdet till 116 400 kro-

nor under förutsättning att egendomen kommer att överlätas i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i gällande arrendekontrakt skall avlämnas av arrendatorn. Då nuvarande arrendatorn brukat egendomen sedan 1934 och städse väl hävdat densamma samt hans fader dessförinnan innehaft arrendet sedan 1920, har nämnden tillstyrkt hembuds rätt för arrendatorn vid försäljningen.

Arrendatorn Nilsson har förklarat sig villig att för egendomen erlægga den föreslagna köpeskillingen.

Lantbruksnämnden har tillstyrkt försäljningsförslaget och därvid framhållit att egendomen torde kunna betecknas såsom lämplig brukningsenhet. Behov av avstyckning från egendomen för förstärkning av intilliggande brukningsenheter föreligger enligt nämndens mening icke.

Jämväl domänstyrelsen har tillstyrkt egendomens försäljning till arrendatorn för den föreslagna köpeskillingen. Styrelsen har vidare upplyst, att egendomen icke upptagits i förteckning över kronoegendomar, som av särskilda skäl ansetts böra kvarbliva i kronans ägo. Försäljningen bör enligt styrelsens mening i övrigt ske på i tillämpliga delar samma villkor, som under punkt 1 angivits för försäljning av kronoegendomen Ryckelsby 2¹.

Departementschefen.

Jag biträder det föreliggande försäljningsförslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen Remmarlöv 2¹ i Remmarlövs socken, Malmöhus län, må säljas till egendomens arrendator Tage Sigvard Nilsson för en köpeskillning av 116 400 kronor och på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

6:o.

Remmarlöv 9¹ i Malmöhus län.

Domänstyrelsen (skr. 1/9 1950) hemställer, att kronoegendomen förra länsmansbostället $\frac{1}{3}$ mantal Remmarlöv 9¹ i Remmarlövs socken, Malmöhus län, skall säljas till egendomens arrendator Johan Karlsson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 6 kilometer från Eslöv och 4 kilometer från Trollenäs järnvägsstation, är till den 14 mars 1952 utarrenderad mot en årlig avgäld av 2 175 kronor. Den innehåller — efter försäljning år 1931 av två mindre tomtområden — i ett skifte 21,6 hektar, därav 21,5 hektar tomt, trädgård och åker samt 0,1 hektar äng. Till egendomen hör andel i Remmarlövs byallmänning. Åkerjorden består av lermylla på lerbotten av god beskaffenhet och är väl hävdad.

Byggnaderna äro goda och tillräckliga för egendomen samt väl underhållna. Samtliga byggnader ägas av kronan. Elektriska ledningar, tillhörande

Remmarlövsortens elektricitetsförening och Eslövs stad, äro framdragna över egendomen.

Egendomen är taxerad till ett jordbruksvärde av 60 100 kronor.

Uppskattningsnämnden har föreslagit försäljning av egendomen. Saluvärdet har uppskattats till 90 200 kronor under förutsättning att egendomen kommer att överlätas i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i gällande arrendekontrakt skall avlämnas av arrendatorn. Nämnden framhåller att arrendatorn brukat egendomen sedan 1926 och städse väl hävdat densamma samt tillstyrker hembuds rätt för denne vid försäljningen.

Arrendatorn Karlsson har förklarat sig villig att erlægga den föreslagna köpeskillingen.

Lantbruksnämnden har tillstyrkt försäljningsförslaget och därvid framhållit, att egendomen torde kunna betecknas såsom lämplig brukningsenhet. Behov av avstyckning från egendomen för förstärkning av intilliggande brukningsenheter föreligger enligt nämndens mening icke.

Jämväl *domänstyrelsen* har förordat egendomens försäljning till arrendatorn för den föreslagna köpeskillingen. Verkställd utredning har enligt styrelsen icke givit vid handen, att egendomen på grund av särskilda skäl bör kvarbliva i kronans ägo. Försäljningen bör enligt styrelsens mening i övrigt ske på i tillämpliga delar samma villkor, som under punkt 1 angivits för försäljning av kronoegendomen Ryckelsby 2ⁱ.

Departementschefen.

Även jag biträder försäljningsförslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen Remmarlöv 9ⁱ i Remmarlövs socken, Malmöhus län, må säljas till egendomens arrendator Johan Karlsson för en köpeskillning av 90 200 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

7:o.

Mölleberga Stora 1ⁱ i Malmöhus län.

Domänstyrelsen (skr. 10/11 1950) hemställer, att kronoegendomen förra hospitalshemmanet $\frac{5}{8}$ mantal Mölleberga Stora 1ⁱ i Mölleberga socken, Malmöhus län, skall efter avskiljande av ett utskifte om 0,187 hektar säljas till egendomens arrendator Axel Jönsson.

Om egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 5 km från Staffanstorps järnvägsstation och 13 km från Lund, är till den 14 mars 1952 utarrenderad mot en årlig avgäld, som för arrendeåret 1949/50 utgick med 4 824 kronor 25 öre. Ågorna äro utlagda i två skiften, hemskiftet och utskiftet i Stora Ramsmosse. Hemskiftet innehåller 36,2 hektar, därav 31,5 hektar åker, 4,1 hektar äng och 0,6 hektar impediment. Utskiftet, som utarrenderats tillsammans med kronoendo-

men Mölleberga Stora 6³ och 8¹, innehåller 0,187 hektar. Åkern utgöres till största delen av god lermylla på lerbotten, i övrigt av lättare mylla på sandbotten. Ängsmarken är av god beskaffenhet. Hävden är god. Dräneringen är icke tillfredsställande. Byggnaderna äro goda och väl underhållna. Elektriska ledningar, tillhörande Malmö stad och Djurslövsorten energiförening, äro framdragna över egendomen. Malmö stad har härjämte å egendomens mark en vattenledningsanläggning, vilken förser bl. a. egendomarna i Mölleberga by med vatten. Taxeringsvärdet är 85 700 kronor jordbruksvärde.

Uppskattningsnämnden har ansett egendomen vara av lämplig storlek med goda och tillräckliga byggnader. Nämnden har icke funnit anledning att föreslå avstyckning därifrån för bildande av egnahemslägenheter. Behov av mark från egendomen för komplettering av närliggande jordbruk föreligger enligt nämnden icke heller. Nämnden har föreslagit, att egendomen säljes till arrendatorn Jönsson, vilken brukat egendomen sedan 1929 och städse väl hävdad densamma. Saluvärdet har uppskattats till 115 600 kronor under förutsättning att egendomen överlåtes i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i gällande arrendekontrakt skall avlämnas av arrendatorn.

Arrendatorn Jönsson har förklarat sig villig att erlægga den föreslagna köpeskillingen.

Lantbruksnämnden har uttalat, att egendomen torde kunna betecknas såsom lämplig brukningsenhet samt att behov av mark från densamma för förstärkning av intilliggande brukningsenheter icke föreligger. Nämnden har förklarat sig icke hava något att erinra mot försäljningen.

Domänstyrelsen har icke funnit anledning till annan erinran mot uppskattningsnämndens förslag än att utskiftet i Stora Ramsmosse bör avstyckas för sammanläggning med angränsande kronoegendomen Mölleberga Stora 6³. Försäljningen bör enligt styrelsens mening ske på i tillämpliga delar enahanda villkor, som under punkt 1 föreslagits för försäljning av kronoegendomen Ryckelsby 2¹, samt därutöver *dels* att köparen såsom ägare av egendomen medgiver såväl Malmö stad såsom ägare av fastigheten Grevie 5⁴ i Nevishögs socken som ock kronan såsom ägare av Mölleberga Stora 3¹ m. fl. fastigheter i Mölleberga socken rätt att avgiftsfritt behålla och nyttja å egendomen befintlig vattenledningsanläggning samt att hava anläggningen kvarliggande så länge vatten utlämnas från densamma, allt på de villkor i övrigt, som angivas i ett mellan domänstyrelsen och staden den 21 april och den 12 maj 1942 träffat avtal, *dels ock* att till säkerhet för nämnda rättigheter inteckning må meddelas i den försålda delen av egendomen.

Departementschefen.

Jag biträder försäljningsförslaget sådant det förordats av domänstyrelsen och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen Mölleberga Stora 1¹ i Mölleberga socken, Malmöhus län, må efter avskiljande av ett utskifte om 0,187 hektar säljas till egendomens arrendator Axel Jönsson för en köpeskillning av 115 600 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

8:o.

Mölleberga Stora 9^a i Malmöhus län.

Domänstyrelsen (skr. 10/11 1950) hemställer, att kronoegendomen förra hospitalshemmanet $\frac{1}{3}$ mantal Mölleberga Stora 9^a i Mölleberga socken, Malmöhus län, skall efter avskiljande av två utskiften om tillhopa 0,514 hektar säljas till egendomens arrendator Hans Ivar Pålsson.

Om egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 5 km från Staffanstorps järnvägsstation och 15 km från Lund, är till den 14 mars 1957 utarrenderad mot en årlig avgäld, som för arrendeåret 1949/50 utgick med 2 422 kronor 50 öre. Ägorna äro utlagda i fyra skiften, hemskiftet, Slevereskiftet och två utskiften i Stora Ramsmosse. Hemskiftet innehåller 19,3 hektar, därav 18,9 hektar tomt och åker samt 0,4 hektar äng. Slevereskiftet omfattar 2,2 hektar äng. Utskiftena, som utarrenderats tillsammans med kronoegendomen Mölleberga Stora 6^a och 8^a, innehålla sammanlagt 0,514 hektar. Åkerjorden består av lermylla på lerbotten. Ängsmarken å Slevereskiftet är av ganska god beskaffenhet. Hävden är god. Dräneringen är tillfredsställande. Byggnadsbeståndet är medelgott men otidsenligt. Ekonomihuset är av svag beskaffenhet. Den elektriska anläggningen tillhör arrendatorn. Vatten erhålles från en av Malmö stad utförd vattenledningsanläggning i Mölleberga. Taxeringsvärdet är 58 200 kronor jordbruksvärde.

Uppskattningsnämnden har ansett egendomen vara av lämplig storlek och har icke funnit anledning att föreslå avstyckning därifrån för bildande av egnahemslägenheter. Behov av mark från egendomen för förstärkning av intilliggande brukningsenheter föreligger enligt nämndens mening icke. Nämnden har vidare uttalat, att Slevereskiftet — ehuru beläget över en kilometer från huvudgården — bör med hänsyn till dess värde som ängsmark bibehållas vid egendomen. Nämnden har föreslagit försäljning av egendomen och uppskattat saluvärdet till 70 600 kronor under förutsättning att egendomen överlättes i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i gällande arrendekontrakt skall avlämnas av arrendatorn. Då arrendatorn brukat egendomen sedan 1938 och städse väl hävdat densamma har nämnden tillstyrkt hembuds rätt för honom vid försäljningen.

Arrendatorn Pålsson har förklarat sig villig att erlægga den föreslagna köpeskillingen.

Lantbruksnämnden har tillstyrkt egendomens försäljning samt meddelat, att arrendatorn enligt inhämtade uppgifter icke torde vara ägare till annan jordbruksfastighet.

Överlantmätaren har förklarat, att hinder icke synes föreligga mot avstyckning av skiftena i Stora Ramsmosse för sammanläggning med angränsande kronoegendomen Mölleberga Stora 6^a.

Domänstyrelsen har tillstyrkt, att egendomen med undantag av utskiftena i Stora Ramsmosse säljes till arrendatorn Pålsson för åsatta saluvärdet. Försäljningen bör enligt styrelsens mening ske på i tillämpliga delar enahanda

villkor, som under punkt 1 föreslagits för försäljning av kronoegendomen Ryckelsby 2'.

Departementschefen.

Biträdande domänstyrelsens försäljningsförslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen Mölleberga Stora 9¹ i Mölleberga socken, Malmöhus län, må efter avskiljande av två utskiften om sammanlagt 0,514 hektar säljas till egendomens arrendator Hans Ivar Pålsson för en köpeskilling av 70 600 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

9:o.

Mölleberga Lilla 5¹ i Malmöhus län.

Domänstyrelsen (skr. 24/10 1950) hemställer, att kronoegendomen förra hospitalshemmanet 1/4 mantal Mölleberga Lilla 5¹ i Mölleberga socken, Malmöhus län, skall säljas till egendomens arrendator Ludvig Ohlsson.

Om egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 4 kilometer från Djurslövs järnvägsstation samt 13 kilometer från såväl Malmö som Lund, är till den 14 mars 1957 utarrenderad mot en avgäld, som för arrendeåret 1949/50 utgick med 2 527 kronor 95 öre. Arealen uppgår till 19,8 hektar, därav 19,3 hektar tomt, åker och trädgård, 0,2 hektar äng och 0,3 hektar impediment. Egendomen har andel i ett för Lilla Mölleberga by gemensamt lertag. Åkerjorden består till största delen av mylla på mergellera av god beskaffenhet. Egendomen är dränerad men icke enligt uppgjord plan. Hävden är mycket god.

Av byggnaderna äro boningshuset och västra längan i gott skick, medan stallängan, svinhuset och östra längan äro äldre och otidsenliga. Ett mindre maskinhus tillhör arrendatorn. Vattentillgången är god. Den elektriska anläggningen tillhör kronan. Sydsvenska Kraftaktiebolaget har elektriska ledningar framdragna över egendomen.

Taxeringsvärdet utgör 53 000 kronor jordbruksvärde.

Uppskattningsnämnden har förordat egendomens försäljning och uppskattat saluvärdet till 63 000 kronor under förutsättning att egendomen överlåtes i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i gällande arrendekontrakt skall avlämnas av arrendatorn. Då arrendatorn Ohlsson innehafte egendomen sedan år 1922 och väl hävdade densamma samt egendomen dessförinnan brukats av hans släkt sedan 1700-talet har nämnden tillstyrkt hembuds rätt för arrendatorn vid försäljningen.

Arrendatorn Ohlsson har förklarat sig villig köpa egendomen till det föreslagna saluvärdet.

Lantbruksnämnden har anfört, att egendomen synes utgöra en lämplig brukningsenhet och att anledning till antagande, som omförmäles i 3 §

första stycket jordförvärvslagen, icke torde föreligga. Enligt egen uppgift ägde arrendatorn icke annan jordbruksfastighet.

Domänstyrelsen har icke haft något att erinra mot den föreslagna försäljningen. Den bör enligt styrelsens mening ske på i tillämpliga delar enahanda villkor, som under punkt 1 föreslagits för försäljning av kronoegendomen Ryckelsby 2¹.

Departementschefen.

Jag hemställer i enlighet med domänstyrelsens förslag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen Mölleberga Lilla 5¹ i Mölleberga socknen, Malmöhus län, må säljas till egendomens arrendator Ludvig Ohlsson för en köpeskillning av 63 000 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

10:o.

Mölleberga Lilla 6¹ i Malmöhus län.

Domänstyrelsen (skr. 8/9 1950) hemställer, att kronoegendomen förra hospitalshemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Mölleberga Lilla 6¹ i Mölleberga socknen, Malmöhus län, skall säljas till egendomens arrendator John Hansson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 13 kilometer från Malmö och Lund samt 4 kilometer från Djurslövs järnvägsstation, är till den 14 mars 1957 utarrenderad mot en avgäld, som för arrendeåret 1949/50 utgjorde 2 589 kronor 29 öre. Arealen innehåller i ett skifte 22,975 hektar åker, tomt och trädgård. Egendomen har del i ett samfällt grustag. Åkern består till övervägande del av god lermylla på lerbotten. Den är täckdikad, dock ej enligt uppgjord plan. Hävden är mycket god.

Av byggnaderna är boningshuset gammalt men i gott skick, stallet och norra längan gamla och otidsenliga, loglängan samt svin- och hönshuset medelgoda. Stallet och norra längan behöva nybyggas. Elektriska ledningar, tillhörande Malmö stad, äro framdagna över egendomen.

Taxeringsvärdet utgör 54 200 kronor jordbruksvärde.

Jag vill erinra, att fråga om försäljning av förevarande kronoegendom tidigare varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning, och får jag rörande handläggningen av detta ärende ur då föreliggande handlingar bringa i erinran följande.

Den 9 juli 1946 avhölls å egendomen uppskattningsförrättning, därvid saluvärdet fastställdes till 61 100 kronor under förutsättning att egendomen överlättes i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i gällande arrendekontrakt skulle avlämnas av arrendatorn. *Uppskattningsnämnden* förordade försäljning av egendomen till arrendatorn, förenämnde Hansson. Denne ägde visserligen jordbruksfastigheten Lilla Mölleberga nr 1 om cirka 9 hekt-

ar, belägen omkring 1 kilometer från kronoegendomen. Denna fastighet sambrukades med kronoegendomen och användes det därå befintliga böningshuset som arbetarbostad, enär dylik icke funnes å kronoegendomen. Som emellertid arrendet av kronoegendomen innehafts av Hansson sedan 1944 och före honom av hans svärfader sedan 1910 och egendomen hävdats väl fann nämnden Hanssons innehav av berörda småbruk icke böra utgöra hinder för att optionsrätt till kronoegendomen tillerkändes denne.

Arrendatorn Hansson förklarade sig vid uppskattningsförrättningen önska förvärva egendomen till åsatta saluvärdet samt inkom — med anledning av bestämmelserna i 1945 års lag om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet — i november 1946 med ansökan till Kungl. Maj:t om tillstånd att förvärva egendomen.

I ärendet avgavs gemensamt yttrande av egnahemsnämnden och jordbrukskommissionen i länet, varefter egnahemsstyrelsen yttrade sig.

Egnahemsnämnden och jordbrukskommissionen uttalade efter besiktning av de båda ärendet vidkommande fastigheterna att anledning icke föreläge till antagande som omförmåles i 3 § första stycket jordförvärvslagen. De framhöllo emellertid att, då avståndet mellan fastigheterna vore cirka 1 kilometer och kronoegendomen hade förhållandevis goda byggnader, syntes en sammanläggning av fastigheterna icke kunna betecknas såsom lämplig. Det syntes även vara tvivelaktigt, huruvida ett samfällt innehav av de båda fastigheterna kunde förväntas medföra övervägande nytta för jordbruket eller näringslivet i orten. Förvärv av kronoegendomen torde för sökanden icke ha annat värde än rent ekonomiskt.

Egnahemsstyrelsen framhöll bl. a., att en sammanslagning av fastigheterna i fråga icke torde vara lämplig av skäl som egnahemsnämnden och jordbrukskommissionen anfört samt med hänsyn tillika till att båda fastigheternas ägor utgjordes av enbart åker. Styrelsen fann sig fördenskull kunna tillstyrka bifall till ansökningen endast under förutsättning att sökanden avhände sig sin egen fastighet.

I beslut den 31 januari 1947 lämnade *Kungl. Maj:t* ansökningen utan bifall.

Med förberörda skrivelse den 8 september 1950 har domänstyrelsen överlämnat en till styrelsen ställd ansökning av den 11 januari samma år, vari *arrendatorn Hansson* anhållit att få inköpa kronoegendomen. Vid domänstyrelsens skrivelse hava fogats yttranden över ansökningen av vederbörande lantbruksnämnd och domänintendent.

Lantbruksnämnden har ifrågasatt, om icke med försäljningen kan anstå till 1957, då arrendet utgår. Som emellertid Hansson under alla förhållanden har optionsrätt till egendomen och någon förändring i nu rådande brukningsförhållanden — sambruk av egendomen med arrendatorns egen fastighet — icke skulle ske genom att egendomen säljes till Hansson, har nämnden förklarat sig icke vilja motsätta sig försäljningen, därest den likväl anses böra ske nu.

Domänintendenten har anfört, att det med hänsyn till byggnadernas beskaffenhet torde vara lämpligast, att egendomen nu försäljes till arrendatorn. Om så sker kan denne nämligen bygga om gården, så snart han önskar.

Jämväl *domänstyrelsen* har med hänsyn till föreliggande förhållanden för-

ordat, att egendomen nu skall säljas till Hansson till det åsatta saluvärdet. Styrelsen framhåller, att några särskilda skäl, som göra egendomens behållande i allmän ägo önskvärt, icke anförts. Försäljningen bör enligt styrelsens mening ske på i tillämpliga delar samma villkor som under punkt 1 föreslagits för försäljning av kronoegendomen Ryckelsby 2¹.

Efter att hava från vederbörande lantbruksdirektör inhämtat, att varken kronoegendomen eller arrendatorn Hanssons fastighet torde vara behöfliga för förstärkning av ofullständiga jordbruk, har *lantbruksstyrelsen* i ärendet anført följande.

Enligt lantbruksstyrelsens mening är ett sambruk mellan arrendatorns egen fastighet och kronoegendomen ej direkt olämpligt, då köravståndet mellan fastigheterna ej är större än ca 1 km, huvudsakligen längs landsväg. Såvitt av tillgängliga kartor kan bedömas ligger ur ägoavståndets synpunkt arrendatorns fastighet lika väl till för kronoegendomen som för något annat jordbruk.

Med hänsyn till den relativt ringa arealen kan det ifrågasättas, om arrendatorns fastighet är lämplig att bestå såsom självständigt jordbruk. Ett sambruk med kronoegendomen torde utgöra ett ekonomiskt brukningssätt. Nämnda brukningssamband existerar sedan flera år, varför försäljningen innebär ett fastställande av ett redan bestående förhållande.

Med hänsyn till det sagda utgör enligt lantbruksstyrelsens mening arrendatorns innehav av egendomen Mölleberga Lilla nr 1 icke något hinder mot den avsedda försäljningen. Enär det vidare får anses medföra övervägande nytta för jordbruket i orten att arrendeförhållandet utbytes mot ett äganderättsförhållande tillstyrker styrelsen domänstyrelsens hemställan angående kronoegendomens försäljning för angivet pris. Med beaktande av vad som i ärendet upplysts angående behovet av snara nybyggnader torde anledning ej föreligga att låta försäljningen anstå tills nuvarande arrendekontrakt utgår.

Departementschefen.

Av de skäl, som lantbruksstyrelsen anført, vill jag icke motsätta mig att egendomen nu säljes till arrendatorn till det åsatta saluvärdet av 61 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen Mölleberga Lilla 6¹ i Mölleberga socken, Malmöhus län, må säljas till egendomens arrendator John Hansson för en köpeskilling av 61 100 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

11:o.

Bråland 3¹ i Göteborgs och Bohus län.

Domänstyrelsen (skr. 29/11 1950) hemställer, att kronoegendomen förre regementschefsboistället 2 mantal Bråland 3¹ i Foss socken, Göteborgs och Bohus län, skall med undantag av torplägenheterna Varpet, Slottet och Grinden säljas till egendomens arrendator Wilhelm Günther-Hanssen.

Vidare anhåller stiftelsen *Kronofogden Herman Julius Nordbergs stiftelse för beredande av undervisning i slöjd* (skr. 14/12 1950 och 17/1 1951) att få förvärva egendomen utom torpen eller eventuellt vissa delar av densamma.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. inhämtas av domänstyrelsens skrivelse följande.

Egendomen, som är belägen 3 kilometer från Munkedal, är till den 14 mars 1952 utarrenderad mot en årlig avgäld av 2 370 kronor. Efter frånräkning av en areal av 8,5 hektar åbelöpande förberörda tre torplägenheter, om vilkas försäljning Kungl. Maj:ts meddelat beslut den 24 februari 1950, uppgår egendomens återstående areal till 95,4 hektar, därav 57,3 hektar tomt och åker, 3,1 hektar äng, 8 hektar skogsmark samt 27 hektar annan avrösningsjord och impediment. Ägorna äro fördelade på två skiften, varav det ena, benämnt Kungsmarken, är beläget sydväst om huvudgårdsloten. Åkerjorden utgöres av lermylla av skiftande beskaffenhet; omkring 25 hektar därav är täckdikad. Hävden är tillfredsställande. Egendomen har del i ett företag för torrläggning av mark tillhörande Hova m. fl. egendomar i Foss socken med årliga annuiteter av 36 kr. 35 öre åren 1936—1962 och 32 kr. 94 öre år 1963.

Av åbyggnaderna är arrendatorsbostaden otidsenlig och kall. Flygelbyggnaderna äro tidsenligt ombyggda åren 1944 och 1946. Ekonomibyggnaden är i mindre gott skick och måste nybyggas inom den närmaste tiden. Elektriska ledningar, tillhörande Trollhätte kraftverk samt Västra Dalslands och Foss-Håby elektriska distributionsföreningar, äro framdragna över ägorna.

Taxeringsvärdet å egendomen inklusive torpen utgör 82 500 kronor, därav 81 300 kronor jordbruksvärde och 1 200 kronor skogsvärde.

Lantbruksnämnden har förklarat sig icke ha något att erinra mot försäljning av egendomen. Nämnden har därutöver anfört bland annat följande.

Vid utredning har framkommit, att en egendomen angränsande brukningsdel, Hoga 1^a, som innehåller 12,67 hektar, varav 8,80 hektar tomt och åker, 0,37 hektar äng och 3,50 hektar avrösningsjord, är i behov av tillskottsjord. Ägaren av denna brukningsdel har också vid förfrågan förklarat sig önska förvärva ytterligare jord, om sådan kan erhållas till skäligt pris. Därest försäljning av egendomen kommer till stånd, föreslår nämnden därför, att ett i sydvästra utkanten av egendomens huvudlott beläget åkerskifte om cirka 4,4 hektar, benämnt Myren, måtte få disponeras såsom tillskottsjord till Hoga 1^a.

Domänintendenten har meddelat bl. a., att arrendatorn förklarat att han är spekulant på egendomen endast under förutsättning att han får förvärva egendomen i dess helhet, fränsett torpen.

Vid uppskattningsförrättning den 26 augusti 1950 har *uppskattningsnämnden* framhållit bl. a. följande.

Nämnden har vid besök å Hoga 1^a funnit, att fastighetens ekonomibyggnader äro knappt tillräckliga med nuvarande areal samt att om- eller tillbyggnad erfordras, därest ytterligare åker skall tillföras densamma. Fastighetsägaren har därjämte visat sig vara tveksam beträffande förvärvet av åkerskiftet Myren. Arrendatorn Günther-Hanssen har dessutom gjort

gällande, att han önskar förvärva egendomen utan undantag av nämnda åkerskifte, som han anser det vara mindre lämpligt att avstycka från egendomen. Att disponera skiftet Myren såsom tillskottsjord är enligt nämnden ingalunda obefogat, men nämnden ifrågasätter dock, huruvida det icke är lämpligare att till arrendatorn försälja egendomen i dess helhet med undantag av torpen, särskilt med hänsyn tagen till de moderniserade arbetarbostäderna, vilka delvis bli överflödiga, därest åkerarealen enligt lantbruksnämndens förslag kommer att reduceras. Kostnaderna för erforderlig nybyggnad av ekonomihus på egendomen och modernisering av arrendatorsbostaden har beräknats uppgå till 95 000, respektive 10 000 kronor. Saluvärdet har uppskattats för Myren till 5 650 kronor och för huvudgården med Myren till 100 000 kronor, därav 12 000 kronor för avrösningsjord och skog enligt uppskattning av revirförvaltaren. Värderingen är verkställd under förutsättning, att egendomen överlåtes i det skick, vari den enligt bestämmelserna i gällande arrendekontrakt skall avlämnas av arrendatorn. Vid uppskattningsförrättning å egendomen år 1948 har framkommit, att det sydväst om egendomens huvudskifte belägna utskiftet Kungsmarken vid försäljning för annat ändamål än jordbruk kan anses äga tomtvärde. Sådant värde kan i viss mån anses föreligga även beträffande åkerskiftet Myren.

Arrendatorn Günther-Hanssen har efter förhandlingar förklarat sig villig inköpa egendomen för 100 000 kronor. Han har därjämte anfört »besvär» över lantbruksnämndens förslag beträffande Myren och därvid framhållit i huvudsak följande.

Han har arrenderat egendomen, som är hans första jordbruk, sedan den 14 augusti 1946. Myren ligger cirka 300 meter (rätteligen cirka 700 meter) från gården och hör samman med de övriga skiftena. De maskiner och redskap, som nu finnas, äro erforderliga även om Myren skulle avstyckas. Men lönsamheten blir mindre om Myren bortfaller. Åbyggnaderna äro vidare tillräckliga och avpassade efter tidigare areal. Ägaren av Hoga 1^s har däremot icke tillräckliga hus för ytterligare 4,5 hektar. En avstyckning av Myren — utöver redan till försäljning beslutade 8,5 hektar vid torpen — skulle därför bli till stor ekonomisk nackdel för gårdens drift. Vid tillträdet av arrendet räknade han med att få behålla jorden för att kunna amortera ett upptaget lån. Av dessa skäl hoppas han, att Myren icke måtte säljas från egendomen.

Domänintendenten har uppgivit, att ägaren av Hoga 1^s, Axel Hermansson, vid förfrågningar icke kunnat förmås att lämna bestämt besked men att han till slut, dock utan att avlämna någon skriftlig förklaring härom, förklarat sig villig förvärva Myren för 5 650 kronor.

Domänstyrelsen har med anledning av vad uppskattningsnämnden och arrendatorn framhållit samt då Hermansson enligt styrelsens mening icke visat något större intresse för inköp av Myren förordat, att egendomen efter avstyckning av torpen skall säljas till arrendatorn. Med hänsyn till kostnaderna för förestående byggnadsarbeten har styrelsen icke funnit något att erinra mot det åsatta saluvärdet, 100 000 kronor. Som jämförelse erinrar styrelsen om att egendomen inklusive torpen vid uppskattningsförrättning år 1941 åsattes ett saluvärde av 54 000 kronor.

Försäljningen bör enligt styrelsens mening ske under i tillämpliga delar

enahanda villkor, som under punkt 1 föreslagits för försäljning av kronoegendomen Ryckelsby 2^a, samt därutöver följande.

Köparen har att svara för annuiteter och övriga kostnader för det egendomen berörande torrlägningsföretaget.

Det skall åligga köparen såsom ägare av egendomen att gentemot vattenfallsstyrelsen såsom ägare av strömfallsfastigheten stadsägan nr 630 + 645 + 646 + 647 + 691 + 695 + 696 + 697 + 698 + 699 + 1171 + 1172 i Trollhättan lämna medgivanden och ikläda sig förpliktelser av följande innehåll. Vattenfallsstyrelsen skall äga att kostnadsfritt för all framtid hava en elektrisk ledning framdragen över egendomen. Mot att styrelsen ersätter skada, som därav må uppkomma, äger styrelsen borttaga för ledningen hinderliga träd och buskar. Dessa skola sedan såsom tillhörande markägaren tillvaratagas av denne. Vattenfallsstyrelsens personal skall äga obehindrat tillträde till egendomen för ledningens tillsyn, underhåll och reparation. Till säkerhet för nämnda rättigheter må inteckning meddelas i egendomen. Intill dess sådan inteckning meddelats, skall ägaren av egendomen vara skyldig att vid överlåtelse av densamma eller del därav göra förbehåll om rättigheternas bestånd och förbinda ny ägare att vid överlåtelse göra enahanda förbehåll.

Domänstyrelsen har vidare anfört, att för den händelse Hermansson senare skulle inkomma med framställning att få förvärva Myren för den föreslagna köpeskillingen, 5 650 kronor — mot vilken köpeskillning i och för sig styrelsen icke funnit något att erinra — eller därest Kungl. Maj:t eljest skulle finna, att Myren bör försäljas till honom, köpeskillingen för egendomen i övrigt bör nedsättas till 94 350 kronor.

Vid försäljning av Myren bör enligt styrelsen i övrigt föreskrivas, utöver i tillämpliga delar vad som föreslagits vid försäljning av huvudgårdslotten, att köparen svarar för de annuiteter och övriga kostnader för det egendomen berörande torrlägningsföretaget, som efter utredning finnas åbelöpa lotten, samt att köparen omedelbart efter köpets genomförande låter vidtaga åtgärd för sammanläggning av lotten med fastigheten Hoga 1^a.

Sedan domänstyrelsens nu omhandlade förslag till disposition av egendomen ingivits till Kungl. Maj:t har, såsom inledningsvis berörts, *Nordbergska stiftelsen* i skrivelser den 14 december 1950 och den 17 januari 1951 anhållit att få förvärva vissa delar av egendomen eller ock egendomen i dess helhet, fränsett torplägenheterna.

Rörande stiftelsen må här meddelas, att dess tillgångar utgöras av till Göteborgs och Bohus läns landsting överlämnade donationsmedel, vilka skola i enlighet med donationsbestämmelserna av landstinget förvaltas och användas för beredande av undervisning i slöjd inom Sunnervikens fögderi. Viss del av donationsmedlen är placerad i jordbruksfastigheter inom Foss socken.

Jag vill erinra om, att stiftelsen tidigare gjort framställning om markförvärv från kronoegendomen. I skrivelse till domänstyrelsen den 18 augusti 1948 anhöll sålunda stiftelsen att få inköpa, eventuellt arrendera Kungsmarksskiftet. I utlåtande häröver den 6 december 1949 tillstyrkte domänstyrelsen avyttring av skiftet för en köpeskillning av 60 000 kronor. I beslut den

24 februari 1950 fann emellertid Kungl. Maj:t framställningen icke föranleda någon åtgärd. För ständpunktstagande till stiftelsens nu föreliggande framställningar torde ur domänstyrelsens nämnda utlåtande den 6 december 1949 med därtill hörande handlingar få återgivas följande.

Den 9 juli och den 18 oktober 1948 avhölls å egendomen uppskattningsförrättning, därvid uppskattningsnämnden hade att taga i övervägande stiftelsens förberörda ansökning att få inköpa, eventuellt arrendera Kungsmarken för sambruk av skiftet med stiftelsen tillhöriga ägor inom Foss socken. *Uppskattningsnämnden* meddelade, att skiftet, som å en av distriktslantmätaren Johan Gunnarsson år 1928 upprättad karta omfattade ägofigurerna nr 1—13, vore beläget 110 meter sydväst om huvudgårdsslotten och 1,5 kilometer från kronoegendomens ekonomibyggnader. Det omfattade cirka 15 hektar åker av mycket god beskaffenhet. Jorden vore emellertid icke täckdikad, ehuru vissa stamdiken vore igenlagda med rör. Såvitt ansökningen avsåge arrende av skiftet ansåg sig nämnden icke kunna förorda densamma, enär bärande skäl för sådan disposition näppeligen syntes vara för handen. Som motiv för förvärv av skiftet hade stiftelsen framhållit, att dess ägoinnehav inom Foss socken av för det dåvarande cirka 45 hektar icke vore bärkraftigt med de relativt stora ekonomibyggnader som funnes. Här emot ville nämnden framhålla, att ekonomibyggnaderna på kronoegendomen visserligen vore rätt svaga och i behov av ombyggnad inom en snar framtid, men att egendomens byggnader i övrigt vore i mycket gott skick samt mer än nödigt tillräckliga för behovet. Därest kronoegendomens åkerareal komme att reduceras med Kungsmarksskiftet skulle förhållandet bliva omvänt, till men för kronoegendomen, trots att vissa mindre besparingar kunde göras vid planering av den eventuella nybyggnaden av ekonomihuset. Samtliga i samband med försäljningen uppkommande nackdelar kunde givetvis kompenseras av den köpeskillning, som kunde betingas för området. Som nöjaktigt pris föreslog nämnden lägst 60 000 kronor.

Arrendatorn Günther-Hanssen framhöll bland annat, att det på den areal av cirka 60 hektar åker och 15 hektar naturlig betesmark, som kronoegendomen innehöll, vore möjligt att ekonomiskt och effektivt utnyttja moderna maskinella redskap. Möjligheten att förränta en modern maskinuppsättning bleve väsentligt förminskad om arealen minskades med Kungsmarksskiftet. Kronoegendomens värde som jordbruksenhet skulle förlora avsevärt om Kungsmarken avskildes därifrån. Intresset att bibehålla dess värde och lämplighet som brukningsenhet syntes arrendatorn böra väga över stiftelsens intresse av att genom Kungsmarkens förvärvande skaffa sig kompensation för den tomtmark, som stiftelsen sålt från sin gård under årens lopp.

Stiftelsen framhöll bland annat, att den liksom landstingets förvaltningsutskott ansåge förvärvandet av Kungsmarken vara ett livsvillkor för möjlighöret av utarrendering av den del av Foss 7¹, som återstode sedan Foss kommun försäkrat sig om erforderlig industri- och tomtmark. Stiftelsen vore fördenskull villig att betala upp till 60 000 kronor för Kungsmarken. Utan tvivel komme skiftet att i framtiden användas endast för jordbruksändamål, enär det skulle bliva allt för stora kostnader med pumpverk m. m. för avlopp för att marken skulle kunna tagas i anspråk för tomtmark.

Domänintendenten meddelade, att Foss kommun ej vore intresserad av att förvärva Kungsmarken på grund av att mark funnes tillgänglig på närmare avstånd från Munkedals samhälle.

Lantbruksnämnden anförde bland annat, att Kungsmarken låge avsevärt

närmare brukningscentrum å Lilla Foss än å kronoegendomen och dessutom å tre sidor vore omgiven av ägor till Lilla Foss. Ur såväl arronderings- som brukningssynpunkt funne därför nämnden — utan att därmed hava tagit någon ställning till den ifrågasatta överlåtelsen av markområdet — att en införlivning av detta med Lilla Foss egendom skulle innebära en förbättring i båda dessa avseenden. Nämnden vore medveten om att en så kraftig nedskärning av kronoegendomen som ett avskiljande av Kungsmarken innebure, nämligen med 25 %, skulle medföra en kraftig rubbning av jordbruksdriften vid kronoegendomen, bland annat med avseende på användningen av maskiner och redskap. Men nämnden förutsatte också, att i händelse av försäljning hänsyn skulle tagas härtill vid fastställandet av arrendet å återstoden av egendomen. Under förutsättning att så skedde hade nämnden för sin del intet att erinra mot att Kungsmarken införlivades med egendomen Lilla Foss.

Överlantmätaren förklarade, att hinder ur fastighetsbildningssynpunkt icke syntes möta mot att avstycka Kungsmarken för sammanläggning med Foss Lilla 4^t till en fastighet.

Vederbörande *jägmästare* framhöll, att Kungsmarken saknade betydelse för skogsstaten.

Överjägmästaren framhöll att om Kungsmarken såldes skulle den odlade arealen på kronoegendomen minskas med cirka $\frac{1}{4}$. Det vore givetvis en allvarlig sak att så hårt beskära ett efter allt att döma lämpligt jordbruk. Emellertid saknade denna fråga betydelse för skogens del.

Domänstyrelsen anförde, att ett avskiljande av Kungsmarken, såsom utredningen givit vid handen, komme att menligt inverka på jordbruksdriften vid huvudgården. Med hänsyn till vad lantbruksnämnden anført och på grund av de föreliggande omständigheterna i övrigt ville styrelsen emellertid icke emotsätta sig en försäljning av skiftet till stiftelsen för 60 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen anförde i huvudsak följande. Den ifrågasatta försäljningen av Kungsmarken innebure med hänsyn till arronderingsförhållanden samt byggnadernas storlek å egendomen Lilla Foss vissa fördelar ur fastighetsbildningssynpunkt. Å andra sidan kunde vissa olägenheter för kronoegendomen uppkomma på grund av arealminskningen. Då dess ekonomibyggnad enligt vad som utretts vore bristfällig och ombyggnad eller eventuellt nybyggnad syntes erforderlig inom en nära framtid, varvid byggnaderna kunde avpassas till den reducerade arealen, torde olägenheterna icke väga tungt. De bostadslägenheter å egendomen, som icke komme att behövas som bostäder åt arbetare å densamma, torde sannolikt kunna disponeras på annat lämpligt sätt.

Nordbergiska stiftelsen hade avhänt sig betydande arealer jordbruksjord för tätbebyggelseändamål och syntes avse att försälja ytterligare mark härför. Stiftelsen torde enligt inhämtade upplysningar i och för sig icke anse det nödvändigt för sin verksamhet att inneha jordbruksfastighet men hade intresse av att utöka sitt innehav av jordbruksjord, då viss del av byggnadskapitalet å egendomen Lilla Foss på grund av dess reducerade areal icke för närvarande kunde giva skäligen förräntning. Stiftelsen syntes bedriva en ur allmän synpunkt värdefull verksamhet.

För arrendatorn av kronoegendomen skulle den avsedda förändringen innebära avsevärt minskad rörelse och viss driftsomläggning. Vidare skulle en del av hans nu innehavda driftkapital bli överflödigt. Lantbruksstyrelsen ansåge, att viss vikt borde tillmätas de olägenheter, som arrendatorn sålunda skulle åsamkas, och hölle för tveksamt, huruvida stiftelsens intresse av

förvärvet borde anses överväga, arrendatorns intresse. Lantbruksstyrelsen ville dock icke motsätta sig den ifrågasatta försäljningen till stiftelsen.

Stiftelsens nu föreliggande ansökning den 14 december 1950 avser, liksom tidigare, ägoskiftet Kungsmarken men därjämte även skiftet Myren. För områdena erbjüdes en köpeskilling av (60 000 + 10 000 =) 70 000 kronor. Stiftelsens framställning den 17 januari 1951 åter avser inköp för en köpeskilling av 120 000 kronor av kronoegendomen i dess helhet, fränsett de tre torplägenheterna. Som motivering anföres i huvudsak följande.

Enligt för Foss kommun numera uppgjord generalplan vore markbehovet för Munkedals stationssamhälle vida större än tidigare beräknats. För samhället komme att med generalplanen som grund upprättas byggnadsplan. Denna komme att medföra väsentligt stegrade anspråk på upplåtelser till kommunen av mark från stiftelsens ägor. Med upplåtelser i tilltänkt omfattning finge stiftelsens återstående ägoinnehav snarast betraktas som ett ofullständigt jordbruk. Beaktas finge ock, att resterande åkerarealen, cirka 22 hektar, icke kunde bära kostnaden för befintliga åbyggnader. Storleken av dessa framginge av brandförsäkringsvärdet, 284 250 kronor, vilket värde komme att med hänsyn till under året vidtagna moderniseringar av byggnadsbeståndet höjas till minst 300 000 kronor. Man finge vidare räkna med att stiftelsen vid upplåtelser till kommunen nödgades höja tomtpiserna för att därigenom i någon mån kompensera stiftelsens förluster på grund av fränhändandet för samhällets utveckling av alltför stora odlade områden. För såväl stiftelsen som kommunen vore det därför av största vikt, att stiftelsen bereddes möjlighet att genom köp av närbelägen odlad jord utöka sitt jordbruk till den omfattning att det bleve naturligt bärande. Genom förvärv av Kungsmarken och Myren komme stiftelsens åkerinnehav att omfatta 41 hektar, vilket innebure lämplig avvägning till byggnadsbeståndet. Med hänsyn till angivna förhållanden vore stiftelsen villig att för Kungsmarken erlægga en så hög köpeskilling som efter 4 000 kronor för hektar och för Myren ett något lägre belopp.

Stiftelsens i skrivelsen den 17 januari 1951 gjorda anhållan att få förvärva egendomen i dess helhet, fränsett torpen, grundar sig på ett uttalande av kronoegendomens arrendator Günther-Hanssen att denne reflekterade på inköp endast om egendomen finge förvärvas i ostyckat skick. Till stiftelsens sistnämnda skrivelse har fogats uttalande av landstingets förvaltningsutskott att utskottet godkände köpeanbud å 120 000 kronor under förutsättning av Kungl. Maj:ts medgivande att köpeskillingen finge utgå ur stiftelsens försäljningsmedelsfond.

I promemoria den 27 januari 1951 har *domänstyrelsen* meddelat, att arrendatorn Günther-Hanssen efter förhandlingar förklarat sig villig att för en köpeskilling av 50 000 kronor inköpa vad som komme att återstå av egendomen efter avstyckning av lotterna Kungsmarken och Myren samt de tre torplägenheterna.

Såsom försäljningsvillkor beträffande Kungsmarken föreslår domänstyrelsen skola föreskrivas, utöver i tillämpliga delar vad som föreslagits vid försäljning av huvudgårdslotten, att köparen skall vara skyldig gälda vad kronan kan komma att utgiva till egendomens arrendator för verkställd täckdikning, höstplöjning, trädesberedning och sådd å lotten, att köparen omedelbart efter köpets genomförande låter vidtaga åtgärd för sam-

manläggning av lotten med fastigheten Foss Lilla 4¹, samt att i köpekontraktet skall intagas erinran om bestämmelserna i lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom.

Departementschefen.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har Kungl. Maj:t i beslut den 24 februari 1950 förordnat om försäljning från egendomen av torplägenheterna Varpet, Slottet och Grinden. Med hänsyn till de avsevärda byggnadskostnader, som måste nedläggas å egendomen, om denna skall bibehållas i kronans ägo, har jag intet att erinra mot en försäljning av egendomen. Därvid torde de sinsemellan konkurrerande förvärvsintressena böra i möjligaste mån tillgodoses. Detta låter sig ock göra, sedan egendomens arrendator numera frånträtt sin tidigare ståndpunkt att endast vilja köpa egendomen i ostyckat skick. För anspråken å ägoskiftet Kungsmarken synes mig Nordbergsska stiftelsen ha framlagt bärande skäl. Jag förordar fördenskull, att skiftet skall säljas till stiftelsen för den erbjudna köpeskillingen av 60 000 kronor. Ur rationaliseringssynpunkt synes det mig vidare lämpligt, att den angränsande fastigheten Hoga 1³ om 12,67 hektar skall förstärkas med jord från kronoegendomen. Lantbruksnämnden har för sådant ändamål föreslagit att sagda fastighet skall erhålla det intill densamma belägna åkerskiftet Myren om cirka 4,4 hektar. Detta förslag finner jag lämpligt. För skiftet bör utgå en köpeskillning motsvarande uppskattningsvärdet 5 650 kronor. Nämnda båda lotter lämpa sig väl för avstyckning, belägna som de äro Kungsmarken helt avskild från huvudgårds-lotten och Myren i dess sydvästra utkant. Egendomen i övrigt bör avyttras till arrendatorn Günther-Hanssen för den av honom erbjudna köpeskillingen av 50 000 kronor.

Skulle ägaren av Hoga 1³ vid kommande förhandlingar icke längre vidhålla sin begäran att få förvärva skiftet Myren, torde det istället få avyttras till Günther-Hanssen till ett pris, motsvarande uppskattningsvärdet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan från kronoegendomen Bråland 3² i Foss socknen, Göteborgs och Bohus län, avstyckats torplägenheterna Varpet, Slottet och Grinden, egendomen i övrigt må sålunda disponeras att därav avyttras till Kronofogden Herman Julius Nordbergs stiftelse för beredande av undervisning i slöjd ägoskiftet Kungsmarken om cirka 15 hektar för en köpeskillning av 60 000 kronor samt till kronoegendomens arrendator Wilhelm Günther-Hanssen återstoden av egendomen för en köpeskillning av 55 650 kronor, dock att ägaren av den kronoegendomen angränsande fastigheten Hoga 1³ Axel Hermansson skall äga förhandsrätt att för en köpeskillning av 5 650 kronor av kronoegendomens mark förvär-

va åkerskiftet Myren, varvid köpeskillingen för den del av kronoegendomen, som avyttras till arrendatorn Günther-Hanssen, begränsas till 50 000 kronor; skolande vid försäljningarna gälla i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

12:o.

Grängesbergs gruvallmanning 1^a i Kopparbergs län.

Domänstyrelsen (skr. 21/2 1951) hemställer, att av fastigheten Grängesbergs gruvallmanning 1^a i Grangärde socken, Kopparbergs län, fyra områden om tillhopa 102,9345 hektar skola säljas till Grangärde kommun för en köpeskillning av 499 000 kronor samt under vissa villkor, som angivits i ett mellan styrelsen och kommunen den 20 och 21 februari 1951 upprättat förslag till köpekontrakt. Områdena ha betecknats med A—B, C, D och E å en år 1950 av distriktslantmätaren Tore Westman i tre delar upprättad karta.

Till grund för framställningen ligger en av *Grangärde kommun* till styrelsen ingiven ansökning den 23 mars 1948, vari anföres i huvudsak följande.

Vid årsskiftet 1947/48 funnos 5 000 innevånare i den del av Grängesbergs samhälle, som låge inom Grangärde kommun. Den industriella verksamheten dominerades helt av gruvdriften i dess olika former. Samhällets näringsliv vore uppbyggt omkring gruvhanteringen. Bebyggelsen utgjordes till övervägande del av bostäder, som industribolagen uppfört för sina anställda, samt av egnahem. Hyresbostäder i den öppna hyresmarknaden förekomme endast i mycket begränsad omfattning. Tomtmark för bostadsbebyggelse hade under de senaste tio åren upplåtits av industribolagen i samhället i en omfattning, som hittills kunde anses ha i det närmaste motsvarat efterfrågan. Bolagens möjligheter att fortfarande upplåta tomtmark, i varje fall lämpligt belägen, torde nu få anses vara så gott som uttömda. Tomtmark i annan privat ägo funnes praktiskt taget icke att uppbringa inom samhället. All obebyggd och för bebyggelse välbelägen mark inom samhället utgjordes av mark, tillhörig Grängesbergs gruvskog. Hittills hade det icke varit möjligt att med äganderätt få förvärva mark från gruvskogen. För gruvdriften hade disponerats vissa erforderliga områden från gruvskogen. I undantagsfall hade därjämte annan bebyggelse fått förekomma men då endast mot arrendeupplåtelse av marken. Som exempel kunde nämnas, att samhällets samtliga skolanläggningar, därav två för folkskolans behov och en för kommunal mellanskola, som vore under ombildning till statlig samrealskola, vore uppförda på från gruvskogen arrenderad mark. Idrottsplatsen och Folkets park vore likaledes belägna på upplåten gruvskogsmark, varjämte upplåtelse i vederbörlig ordning erhållits för anläggande av en del vägar och ledningar. Gruvskogen »kilade in sig» mellan övrig mark på ett sätt, som omöjliggjort att upprätta planer på längre sikt för samhällets bebyggelse såväl för bostadsområden som eventuellt även för småindustri- och hantverksbebyggelse. Till följd av att gruvskogen

styckade sönder samhället, varvid bebyggelseområdena måst läggas där det varit möjligt att erhålla tomter, hade samhället fått en till arealen onormalt stor utsträckning. På grund av samhällets utveckling vore det önskvärt, att kommunen finge förvärva erforderliga markområden från gruvallmanningen under sådana former, att tomter därifrån kunde tagas i anspråk dels för den bostadsbebyggelse, som kommunen i en eller annan form kunde komma att direkt medverka till, dels ock för att med full äganderätt kunna försäljas för bostadsändamål eller affärs- och industribebyggelse.

Utöver nu angivna förvärvsansökan föreligga framställningar jämväl från *Grängesbergs Grufveaktiebolag* och *Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag*, vari bolagen var för sig anhålla om att få förvärva vissa områden av fastigheten, i huvudsak motsvarande det med A betecknade området. Bolagens förvärvsanspråk ha emellertid kunnat avföras ur sammanhanget genom att Grangärde kommun förbundit sig att, därest samtliga ifrågasatt fyra områden säljas till kommunen, till bolagen avyttra de av dem ifrågasatta förvärvsområdena på samma villkor som de, under vilka kommunen förvärvat dem.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 139 till 1943 års riksdag har lämnats en redogörelse för de särskilda gruvskogarna i riket. Rörande Grängesbergs gruvskog (Grängesbergs gruvallmanning 1^a) må därur återgivas följande.

Gruvskogen brukas av ålder under Grängesbergs gruvor. Ursprunglig upplåtelse är icke känd, men »Grängesbergs gruveskog» nämnes redan 1666. Gruvskogen har åsatts rekognitionsavgift genom bergskollegiets utslag den 4 mars 1825. Landarealen utgör 772,83 hektar, därav 614,42 hektar skogsmark, 81,04 hektar inrösningsjord samt 77,37 hektar övrig mark.

Såsom nyttjanderättshavare anses ägarna till 58 nu drivna gruvor, som helt eller delvis äro belägna på gruvskogen. Av dessa gruvor tillhöra 26 Grängesbergs Grufveaktiebolag, 16 Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund och 16 Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag. Samtliga gruvägare hava för gruvförvaltningen sammanslutit sig till en förening, Grängesbergs Gemensamma Förvaltning. Endast gruvor tillhörande nämnda bolag äro föremål för regelrätt gruvarbete. Dessa bolag bruka såsom gruvägare regelbundet erhålla utsyning å gruvskogen. Något tidigare plägade även gruvor, tillhörande Björnbergs Grufveaktiebolag och Kungsgrufve Aktiebolag, erhålla utsyning, men under de sista åren har intet virkesbehov för sistnämnda gruvor förelegat.

Utom nyttjanderättshavarna äro innehavarna av vissa lägenheter på gruvskogen jämlikt kungl. brev den 19 mars 1828 berättigade till nödigt skogsfång och mulbete på skogen.

En avsevärd areal av Grängesbergs gruvskog (enligt skogsindelningshandlingarna 148,07 hektar) är på arrende eller eljest upplåten till andra än nyttjanderättshavarna. Inflytande arrendeavgifter tillfalla delvis domänfonden och delvis nyttjanderättshavarna.

Rörande de till försäljning ifrågasatta fyra områdena inhämtas av domänstyrelsens föreliggande skrivelse följande.

Områdena äro belägna på gruvallmanningen i omedelbar anslutning till Grängesbergs gruvsamhälle. De med A—B och D betecknade ligga väster

om samt de med C och E betecknade öster om samhället. Områdenas sammanlagda areal utgör 102,9345 hektar, därav 74,0155 hektar skogsmark, 5,9480 hektar kraftledningsgator, 3,4100 hektar vägmark samt 19,5610 hektar mark, som beröres av upplätelser av olika slag. Viss del av den utarrenderade marken utgöres av skogsmark, varför den sammanlagda skogsmarksarealen uppgår till omkring 92 hektar. Sammanlagda virkesförrådet har uppskattats till 6 250 m³ sk eller 68 m³ sk per hektar. Den ideala medelboniteten har beräknats utgöra 3,65 m³ sk.

Områdena ha värderats till 499 000 kronor, därav 378 000 kronor markvärde och 121 000 kronor skogsvärde.

För områdenas överlåtelse på Grangärde kommun ha i förslaget till köpekontrakt stadgats följande villkor:

Områdena tillträdas vid köpekontraktets underskrivande i då befintligt skick. Köpeskillingen erlägges kontant till domänstyrelsen vid tillträdet. Köparen är skyldig att omedelbart efter köpets avslutande ombesörja att områdena avstyckas. Parterna äro skyldiga åta de jämkningar i områdenas arealer, gränser och eljest, vilka kunna komma att bestämmas vid områdenas avstyckning. Köparen betalar samtliga å områdena på tiden fr. o. m. tillträdesdagen belöpande skatter och onera ävensom kostnaderna för avstyckning samt lagfart och övriga med köpet förenade utgifter. I köpet ingå ej andra å områdena befintliga byggnader och anläggningar än dem som tillhöra domänverket. Köparen är skyldig ensam svara för uppförande och underhåll av stängsel i gränsen mellan de försålda områdena och gruvallmännings mark. Innehavare av över och i områdena framdragna ledningar förbehålles rätt att behålla och nyttja ledningarna utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningarnas innehavare för skada till följd av reparation, förändring eller tillsyn av ledningarna.

Köparen är skyldig respektera de upplätelser (arrendeavtal), som angivits i en köpekontraktet bilagd förteckning. Skulle det befinnas att försålda områdena besväras av ytterligare upplätelser — fränsett servitut som härefter angivas — är köparen skyldig respektera även dessa.

Köparen är skyldig gottgöra kronan vad köparen kontant eller in natura kommer att uppbära i form av arrende eller annan avgäld för av köpet omfattad jord för tiden före tillträdesdagen, ävensom vara berättigad till motsvarande ersättning avseende tiden efter samma dag.

Kronan svarar för att nu kända skogsfång- och mulbetesservitut, som besvära gruvallmänningen, ej komma att utövas inom de försålda områdena samt förbinder sig att vidtaga åtgärder för avlösning av desamma.

I köpet ingår ej före tillträdesdagen utstämplad skog och upphuggna virkesprodukter.

Med köpet följer icke rätt till andel i rättigheter och förmåner, som kunna tillkomma stamfastigheten Grängesbergs Grufvällmanning 1^a.

Som kommentar till avtalet har *domänstyrelsen* anfört.

Innehavare av å Grängesbergs gruvvällmanning befintliga skatteköpta lägenheter äro enligt kungl. brev den 19 mars 1872 tillförsäkrade mulbete ävensom rätt till skogsfångst å allmänningen. Dessa rättigheter för lägenheterna å gruvskogen ha servituts natur. Enligt med nyttjanderättshavarna träffad överenskommelse svarar domänstyrelsen — därest försäljningen kommer till stånd — för att nu kända servitut, som besvära allmänningen, ej komma att utövas inom försålda områdena, varjämte styrelsen förbundet sig att vidtaga åtgärder för avlösning av desamma. Nyttjanderättsha-

varna ha å sin sida förbundet sig svara för de kostnader, som kunna för-
anledas av nyssnämnda ansvar och åtgärder — med undantag för kronans
egna rättegångskostnader.

Avkastningen av Grängesbergs gruvallmänning tillfaller — förutom ovan-
nämnda lägenheter — följande nyttjanderättshavare: Grängesbergs Grufve
Aktiebolag, Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, Stora Kopparbergs
Bergslags Aktiebolag, Kungsgrufve Aktiebolag och Björnbergs Grufveaktie-
bolag. Såsom villkor för försäljning till Grangärde kommun ha nyttjande-
rättshavarna i första hand hemställt att överlåtelsen måtte genomföras me-
delst markbyte, därvid gruvallmänningen skulle tillföras ett markområde
från angränsande kronopark, vilket svarade mot den mark, som skulle över-
låtas till kommunen. Efter förhandlingar med nyttjanderättshavarna har
överenskommelse träffats om att, i stället för föreslaget markbyte, som ve-
derlag för nyttjanderätten skall till en särskild fond avsättas det beräk-
nade nuvärdet av alla framtida virkesavkastningar från saluområdena. Av-
kastningen av fonden skall användas för samma ändamål som det, vartill
Grängesbergs gruvallmänning anslagits. Fondens storlek har beräknats till
77 000 kronor.

Vederbörande *överlantmätare* har meddelat, att ur fastighetsbildnings-
synpunkt anledning icke synes föreligga till erinran emot de föreslagna av-
styckningarna.

Länsarkitekten har förklarat, att saluområdena äro mycket lämpliga för
bebyggelse såväl i och för sig som ur allmän planeringssynpunkt.

Bostadsstyrelsen har icke haft något att erinra mot att försäljningen ge-
nomföres till föreslaget pris.

Nyttjanderättshavarna ha förklarat sig icke ha något att erinra emot det
upprättade köpekontraktet.

Domänstyrelsen har meddelat, att den vid ärendets handläggning samrätt
med *kammarkollegiet*. Styrelsen tillstyrker försäljningen till angiven köpe-
skilling och på de villkor i övrigt, som angivas i det preliminära köpekon-
traktet. Styrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens
medgivande till försäljningen, varvid jämväl bör utverkas bemyndigande
att av köpeskillingen ett belopp av 77 000 kronor skall avsättas till en
särskild fond, vars avkastning skall användas för det ändamål, vartill gruv-
skogen är anslagen.

Departementschefen.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har markbehovet för Gränges-
bergs samhälle hittills tillgodosetts huvudsakligen genom upplåtelse från
ägare, tillhörande i samhället verksamma industribolag. Bolagens möjlig-
heter till ytterligare markupplåtelse äro emellertid numera i stort sett ut-
tömda. För samhällets vidare expansion erfordras därför upplåtelse från
den kronan tillhöriga, till bergshanteringens understöd anslagna fastigheten
Grängesbergs gruvallmänning 1^a. Enligt det mellan domänstyrelsen och
Grangärde kommun slutna preliminära köpeavtalet skola från denna fastig-
het mot en köpeskillning av 499 000 kronor och på vissa villkor i övrigt av-
yttras fyra områden om tillhoppa cirka 103 hektar, vilka ligga inkilade i

samhället och sålunda väl lämpa sig att i kommunens regi upplåtas till bostads- och industribyggelse. Jag har intet att erinra mot avtalet.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t äro innehavarna av å gruvallmänningen befinliga skatteköpta lägenheter tillförsäkrade rätt till mulbete och skogsfångst å allmänningen. Avkastningen av allmänningen tillfaller dessa lägenheter ävensom vissa industribolag i deras egenskap av nyttjanderättshavare. Såsom vederlag för den nyttjanderätt, som sagda nyttjanderättshavare gå miste om vid avyttring av omförmälda områden av gruvallmänningen, skall enligt träffad överenskommelse av köpeskillingen för områdena till en särskild fond avsättas det beräknade nuvärdet, 77 000 kronor, av alla framtida virkesavkastningar från saluområdena och skall avkastningen av fonden användas för det ändamål, vartill gruvallmänningen anslagits. Jag finner denna anordning lämplig. För en dylik disposition av viss del av köpeskillingen för saluområdena erfordras emellertid riksdagens medgivande.

Fonden torde böra förvaltas av domänstyrelsen i enlighet med de närmare föreskrifter, som Kungl. Maj:t kan meddela. Därest hela frågan om en reglering av förhållandet mellan kronan och nyttjanderättshavarna till de särskilda gruvsogarna i riket ånyo skulle upptagas, bör givetvis även spörsmålet om en avveckling av fonden upptagas i samband därmed.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att förberörda områden om tillhopa 102,9345 hektar av fastigheten Grängesbergs gruvallmänning 1¹ i Grangärde socken, Kopparbergs län, må säljas till Grangärde kommun för en köpeskillning av 499 000 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som finnas angivna i förenämnda preliminära köpekontrakt,

dels ock att av köpeskillingen ett belopp av 77 000 kronor må avsättas till en särskild fond, vars avkastning skall användas för det ändamål, vartill gruvallmänningen anslagits.

13:o.

Kronoparken Garpenberg i Kopparbergs län.

Domänstyrelsen (skr. 4/1 1951) hemställer, att för åstadkommande av bättre arrondering av vissa kronan och Garpenbergs kommun tillhöriga markområden inom Garpenbergs socken, Kopparbergs län, markutbyte må äga rum i den utsträckning och på de villkor, som finnas angivna i ett styrelsens skrivelse bifogat, mellan parterna upprättat avtal av den 23 november och den 18 december 1950. Bytesområdena ha utmärkts å tre bytesavtalet bifogade kopior av lantmäterikartor, vilka upprättats år 1947 av

extra lantmätaren I. Börjesson i samband med fastighetsutredning för markbytet i fråga.

Enligt avtalet överlåter kronan till kommunen följande områden:

a) områdena I och II, utgörande enskild mark till kronans fastighet Sövringsbo 2¹, från vilken fastighet områdena skola avstyckas,

b) område II a, beläget inom kommunens fastighet Sövringsbo 1¹ och utgörande en gammal inäga under Sövringsbo 2¹, från vilken senare fastighet området skall avstyckas,

c) område IV, byggnadstomt i Hässhyttan, utgörande två avstyckade tomtfastigheter, Hässhyttan 7² och 7³,

d) kronans andel i till Sövringsbo 2¹ och 1¹ hörande samfällad mark, utgörande två å kartorna med III a och III b betecknade områden (vid 1808 års skifte ha områdena undantagits för samfällt behov och då betecknats med nr 8 och 9).

Kommunen överlåter till kronan följande områden:

a) område 1 a, utgörande en inom kronans fastighet Kättsbo 7³ belägen gammal inäga under samfällad mark till kommunens fastigheter Kättsbo 9³ och 13³, varifrån området skall avstyckas,

b) område 2, utgörande enskild mark till Sövringsbo 1¹, från vilken fastighet området skall avstyckas,

c) områdena 3, 4, 5, 6 och 8, utgörande tillsammans hela fastigheten Buskbo 2¹,

d) område 7, motsvarande all till Hässhyttan 6¹ hörande mark,

e) områdena 9 och 10, utgörande en för kommunen lagfaren fastighet om 1,7 skatteören av Fänsjö Östra 1¹, från vilken senare fastighet kommunens fastighet genom ägostyckning skall utbrytas.

Bytesområdenas arealer, virkesförråd och värden framgå av följande sammandrag i styrelsens skrivelse:

Bytesområde	Skogs- mark ha	Impedi- ment ha	Tomt, åker ha	Summa areal ha	Ideal medel- bonitet m ³ sk	Ideala produk- tionen m ³ sk	Virkesförråd fr. o. m. 0 cm s:a m ³ sk m ³ sk ha	Värde kronor
kronans . .	57·80	0·35	0·40	58·55	4·85	279·8	7 345 128	141 992
kommunens . . .	62·25	5·99	2·06	70·30	4·45	276·3	7 138 ¹ 115	111 930

Bytesavtalet innehåller i övrigt följande bestämmelser:

I bytet ingår ej å bytesområdena vid värderingstillfället i augusti 1950 befintlig utstämplad skog, vilken skall vara avverkad och bortforslad senast den 30 juni 1953.

I bytet ingår ej å bytesområdena vid värderingstillfället befintligt upphugget virke, vilket skall vara bortforslat senast den 30 juni 1952.

I bytet ingår ej å kronans områden med vit oljefärg utmärkt skog, omfattande en kubikmassa av 1 276 m³sk. Ifrågavarande skog skall vara avverkad och bortforslad senast den 30 juni 1953.

Tomtfastigheterna Hässhyttan 7² och 7³, vilka ingå i kronans bytesområden, har kommunen redan i avvaktan på bytets genomförande inköpt av kronan för en köpeskilling av 1 615 kronor jämte gottgörelse för avstyck-

¹ vartill kommer virkesförråd å impediment 162 m³sk.

ningskostnad. Detta köp återgår och har kronan att i samband därmed till kommunen återbetala köpeskillingsbeloppet å 1 615 kronor.

Områdena överlätas av båda parter utan vederlag i penningar.

Parterna skola omedelbart efter bytets genomförande gemensamt ombesörja att av bytet förorsakade avstyckningar genomförs.

Parterna betala hälften vardera av kostnaderna för av bytet förorsakade avstyckningar och sammanläggningar. Laglig utbrytning av fastigheten 1,7 skatteören av Fänsjö Östra 1^a skall däremot bekostas av kommunen ensam.

Lagfartskostnaden för vad kronan och kommunen förvärvat betalas av var och en för sig.

Parterna äro skyldiga tåla de jämkningar i styckningslotternas arealer, gränser och eljest, vilka kunna komma att bestämmas vid avstyckningen.

Vid avstyckning av kronans bytesområden å Sövringsbo 2^a skall med styckningslotterna följa stamfastighetens andel i den för fastigheterna Sövringsbo 1^a och 2^a samfällda marken, som ingår i bytet. I övrigt skall med dessa områden liksom med de kommunens bytesområden, som skola avstyckas, icke följa någon delaktighet i stamfastigheternas särskilda förmåner eller tilltydenheter.

På tiden från och med tillträdesdagen å respektive bytesområde belöpande arrenden eller andra avgälder skola, evad de utgå kontant eller in natura, tillfalla den tillträdande.

Genom detta avtal sker ej rubbning i de särskilda rättigheter å bytesområdena, vilka kunna tillkomma andra. Kronan och kommunen inträda från och med tillträdesdagen i varandras ställe gentemot innehavarna av sådana rättigheter. Parterna veterligt förefinnas inga andra sådana rättigheter än de, som äro grundade på arrendeavtal och jaktupplåtelser.

Kronan och kommunen skola å ömse sidor svara för alla å respektive bytesområdena intill tillträdesdagen belöpande utskylder och besvär. Från och med tillträdesdagen belöpande utskylder och besvär skola gäldas för kronans bytesområden av kommunen och för kommunens bytesområden av kronan.

Områdena tillträdas den 1 juli 1951 och avlämnas i då befintligt skick.

Kronan och kommunen förbinda sig å ömse sidor att intill tillträdesdagen icke avverka skog på bytesområdena utöver den avverkning som är att hänföra till vad som överenskommits ovan.

Kronan och kommunen förbinda sig å ömse sidor att lämna de i bytet ingående områdena fria från alla gravationer.

Enligt avtalet skall mellanavgift till följd av bytet icke erläggas av någondera parten. *Domänstyrelsen* har i detta ämne anfört följande.

Skillnaden i värdet av bytesområdena i nuvarande skick uppgår till (141 992 — 111 930 =) 30 062 kronor. Bytesobjekten ha emellertid gjorts likvärdiga genom att å kronans områden utstämplat sammanlagt 1 276 m²sk till ett värde — enligt samma värderingsgrunder som vid värderingen för bytet — av 30 062 kronor. Denna utstämplade skog ingår enligt avtalet icke i bytet. Ifrågavarande skog har efter nämnda värdering omvärderats efter dagspris, beräknat enligt samma normer som tillämpas vid värdering av rotposter. Därvid har erhållits ett värde av 68 000 kronor, varvid vid värderingen uppdelning gjorts på tvenne poster, post 1 med beräknat värde av 50 000 kronor och post 2 med beräknat värde av 18 000 kronor. Kommunen har förklarat sig vilja förvärva sistnämnda post för angivet pris. Post 1 har styrelsen för avsikt att för kronans räkning låta avverka under innevarande avverkningssäsong.

Överlantmätaren har förklarat, att ur jorddelningssynpunkt hinder icke synas förefinnas mot de avstyckningar, som erfordras för markbytet.

Vederbörande jägmästare och överjägmästare ävensom domänstyrelsen ha tillstyrkt bytet.

Styrelsen hemställer tillika, att Kungl. Maj:t, därest bytesavtalet godkännes, måtte dels uppdraga åt styrelsen att ombesörja de för bytesavtalets fullgörande erforderliga åtgärderna, dels ock förordna, att de områden, som genom bytet tillfalla kronan, skola av skogsförvaltningen omhändertagas för att förvaltas enligt de grunder som gälla för förvaltning av kronoparker.

Departementschefen.

Syftet med markbytet⁶ är att åstadkomma en bättre arrondering av såväl kronans som kommunens markområden i berörda trakter. Mot bytet liksom villkoren för detsamma har jag intet att erinra. Ärendet är av natur att böra underställas riksdagens prövning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att utbyte av markområden mellan kronan och Garpenbergs kommun må äga rum i den utsträckning och på de villkor, som finnas angivna i förenämnda den 23 november och 18 december 1950 dagtecknade bytesavtal.

14:o.

Kronoparken Grenen 1^a i Västerbottens län.

Domänstyrelsen (skr. 8/12 1950) hemställer, att ett område om 129,⁸⁴ hektar av fastigheten kronoparken Grenen 1^a under kronoparken Abborrträskkliden i Lycksele socken, Västerbottens län, skall säljas till innehavaren av den inom området belägna odlingslägenheten Trevnaden Hjalmar Sjögren.

Rörande upplåtelsen av nämnda odlingslägenhet samt densammas beskaffenhet m. m. meddelas bland annat följande.

Genom kontrakt den 21 maj 1912 har till Sjögren på 50 års tid, räknat från den 14 mars 1913, som odlingslägenhet upplåtits ett område å nämnda kronopark om 5,⁹³ hektar, vilken areal år 1937 utökats till 16,⁵² hektar. Lägenheten, som benämnes Trevnaden, är belägen utmed allmänna vägen Lycksele—Ruskträsk, 2 mil norr om Lycksele stad. Årliga arrendeavgälden, som faststälts att från och med det sextonde året utgå med 51 kronor, har från och med den 14 mars 1938 nedsatts till 24 kronor för år. Sjögren har fullgjort föreskriven odlings- och byggnadsskyldighet. Åkern är väl hävdad; byggnaderna äro i tillfredsställande till gott skick. Lägenheten har skötts föredömligt. Sjögren har vid flera tillfällen erhållit belöningar och pris för framgångsrik odlargärning.

I fråga om saluområdet inhämtas i huvudsak följande.

Sedan Sjögren hos domänstyrelsen anhållit att få förvärva odlingslägenheten jämte nödig stödskog, påbörjades den 12 september 1949 förrättning för avstyckning från kronoparken av ett område om 129,⁸⁴ hektar, därav 5,¹⁶

hektar åker, 1,04 hektar äng, 5,06 hektar odlingsmark, 57,43 hektar skogsmark och 61,15 hektar impediment. Området har närmare angivits å en av distriktslantmätaren Sven-Erik Westerlund åren 1949—1950 upprättad karta.

På domänstyrelsens föranstaltande har värdering av området verkställt av skogstaxatorn A. Hellström. Värdering har ägt rum dels enligt bestämmelserna i kungörelsen den 14 juni 1929 (nr 170) angående upplåtande av kronotorp å vissa kronoparker m. m., dels enligt stadgandena i kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 532) angående upplåtelse av kronotorp. Av värderingsinstrumentet framgår bl. a., att skogsmarken är av relativt god beskaffenhet. Den ideala medelboniteten har beräknats till 4 m³sk. Virkesförrådet utgör 6 671 m³sk, varav 6 463 m³sk å skogsmark, motsvarande 113 m³sk per hektar. Salulottens värde har uppskattats till enligt 1929 års författningsbestämmelser 46 900 kronor och enligt 1943 års 48 675 kronor. Av värdena hänföra sig 46 200 kronor till skogsmark och växande skog.

Förrättningsmannen har erinrat om att enligt övergångsbestämmelserna till 1943 års förberörda författning, sådana de lyda enligt kungörelsen nr 336/1950, de äldre stadgandena i ämnet skola lända till efterrättelse om detta, såsom i nu förevarande fall, leder till ett för lägenhetsinnehavaren förmånligare resultat. Han har vid sådant förhållande tillstyrkt, att området skall säljas till sökanden för en köpeskillning av 46 900 kronor.

Revirförvaltaren och *överjägmästaren* ävensom *lantbruksnämnden* ha tillstyrkt försäljningen.

Ej heller *domänstyrelsen* har funnit något att erinra mot förrättningsmannens förslag. För försäljningen har styrelsen föreslagit följande villkor:

Området tillträdes vid köpekontraktets underskrivande i då befintligt skick, därvid det rörande odlingslägenheten Trevnaden gällande arrendeavtalet skall upphöra att gälla och samtliga mellan köparen och kronan förefintliga, på arrendeavtalet grundade fordringsanspråk med undantag av till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter skola anses vara reglerade i och genom försäljningen. Köpeskillningen erlägges kontant till domänstyrelsen vid tillträdet. Kronan ombesörjer att en år 1949 påbörjad förrättning för områdets avstyckning fullföljes. Köparen är skyldig tåla de jämkningar i områdets areal, gränser och eljest, vilka kunna komma att bestämmas vid områdets avstyckning. Köparen betalar samtliga å området på tiden fr. o. m. tillträdesdagen belöpande skatter och onera samt lagfart och övriga med köpet förenade utgifter. I köpet ingå ej å området befintliga, enskilda tillhöriga byggnader och anläggningar. Innehavare av över området med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att behålla och nyttja ledningarna utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningarnas innehavare för skada till följd av reparation, förändring eller tillsyn av ledningarna.

Sjögren har skriftligen godkänt de av domänstyrelsen föreslagna försäljningsvillkoren.

Departementschefen.

Domänstyrelsens försäljningsförslag har icke givit mig anledning till erinran. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Kungl. Maj:ts proposition nr 115.

att förberörda område om cirka 129,⁸⁴ hektar av fastigheten kronoparken Grenen 1¹ i Lycksele socken, Västerbottens län, må säljas till innehavaren av den inom området belägna odlingslägenheten Trevnaden Hjalmar Sjögren för en köpeskilling av 46 900 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o —14:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämna, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

G. Lüzell.